

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916.

„Vigasztaló Szentlélek Isten!”

Vannak időszakok, amikor az emberiség lelke, mondhatni minden pillanatban ünneplésre kész. Ilyenkor a lélek húrjain, mint valami aeol-hárján, még a lágy szellő érintésére is, ünnepi akkordok: himnuszok és psalmusok születnek.

Ismét vannak olyan időszakok is, amikor úgy tetszik, hogy a nap „jellegekből vett magára gyászmezt” s a szív hasonlatos a megszedett szőlőlökéhez — a lélek húrjai pedig nem fogynak ki a panaszos énekek zokogásából.

Nem kell bizonyítanom, hogy ez az utóbbi helyzet most a miénk.

Gonosz és sötét hírekkel teli napjainkban, óh mily ritka az igazi ünnepi érzés. Mily régen nem hallottunk a szív teljességéből származó „éljen” kiáltást; vagy egy sóhajtozás és nyögés nélküli boldog éneket...

És e kedvellen csüggedő időszakban nekünk annál inkább kötelességünk, hogy ünnepet hirdessünk: örvendező, boldog, keresztyén ünnepet. A keresztyén léleknek ünnepnapokra van szüksége, hogy a föld porából felemelhessük tekintetünket, egy tisztább és magasabb rendű világ felé.

Ünnepet hirdelünk mi is és szeretnők a szívek templomát felékesítve látni a tavasz virágaival, pünköshti rózsákkal. Szeretnénk boldog, vidám éneket adni az ajkakra, melynek szárnyain a lelkünk Isten trónusáig emelkedjen.

Örvendező pünköshti énekünkre válasz érkezik. A Jézus szava. „Én kérem az Atyát és más vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké, tudniillik az Igazságnak Lelké...” E krisztusi válaszból erőteljesen kiesendül, mint egy domináns hang, ez a szó, hogy „v i g a s z t a l ó”.

Erre volt szüksége az árván maradt tanítványoknak és erre van szükségünk nekünk is: vigasztalásra, e gyöttrődő világnak. Sokan próbálják kuruzsolni e kor ezernyi nyomorúságát; de az igazi gyógyszer eggyesgyedül Isten Lelke. Mindaddig, amíg a mai ember bezárja keblét Isten Lelke előtt, el nem jő az igazi gyógyulás. És mintahogyan tavasz jöttlével, a nedvkeringés megindulásával, új életre ébrednek a száraznak látszó faágak: úgy fog új életre ébredni, megüdülni, megvidámodni, meggyógyulni és megszentelődni ez a most még vergődő, lengődő, holteleven életünk.

Emeljük fel Pünköszt reggelén énekünk s imádságunk harsogó szózatát, ostromoljuk vele a mennybolt kapuját: „Jö vel v i g a s z t a l ó S z e n t l é l e k I s t e n !” Hiszem és vallom, hogy ez az ének és imádság nem fog üresen visszatérni hozzánk. Hiszem és vallom, hogy „a z ú j e m b e r s z í v e s a j á t k e z e d m ű v e”. Hiszem és vallom, hogy e világ mostani szomorú ábrázatát egyedül Te változtatod meg, óh Vigasztaló Szentlélek Isten...

Uray Sándor.

A debreceni Kollégium főiskolává fejlődésének történetéhez.

A debreceni Kollégium a jövő évben jubileumot készül ülni. Erre a jubileumra kettős ok is szolgált alapot. Egyik az, hogy a jövő évben lesz 350 esztendeje a Kollégium főiskolává fejlődésének. E fejlődés körülményeit még kevésbé ismerjük, tehát nem érdektelen bármely csekély adattal is hozzájárulni s minéljobban megvilágítani a Kollégium életének eme nagyon fontos mozzanatát, hogy így minél inkább kidomborodjék az ünnepély jelentősége. — Az alábbi sorok ezt a célt kívánják — a jubileumi előkészületek között — szolgálni.

Ma már tisztán áll előttünk, hogy a debreceni református iskola alapjául nem az itteni ferencrendi szerzetesek iskoláját tekinthetjük, amint régebben általánosan hitték, hanem egy, a város által fenntartott iskolát, mely a Szent Andrásról nevezett nagytemplom mellett, tehát a mai Kollégium helyén állott, míg a ferencrendi szerzetesek kolostora a Csapó-utcán, a mai városi istállók helyén emelkedett. Ez az iskola a reformáció után is a város tulajdonában maradt, ahonnan a város protocolluma *schola nostra, schola oppidi* néven is emlegeti. A városi iskolai nevelés, bár az egyház jog- és hatásköre erre is kiterjedt, jóval szabadabb szellemű volt, mint a kolostori. Innen van, hogy közvetlenül a reformáció előtt 8 *Debreceni* nevű ifjút találunk a humanista szellemű krakkói egyetem tanulói között, amely egyetem Európa középső részén mintegy úttörője volt a reformációnak. A szülővárosukról (akkori szokás szerint) nevezett debreczenieken kívül bizonyára akadtak ez egyetem hallgatói között olyanok is, akik, mint szintén debreceniek, más vezeték néven iratkoztak oda be. Ezzel szemben a szoros eklézsiái fegyelem és rend alatt állott bécsi egyetemen, ahol akkor a magyar kath. klérus nagy részét képezték, csak két debreceni ifjút találunk ez időben beírva (Gregorius Debrecen 1523, Andreas Kalmár a Debrecen 1540). Ily körülmények között kétséges, hogy lehetett-e egyáltalában iskolájuk a ferencrendi szerzeteseknek Debrecenben, de ha volt is, csak alsófokú, elemi ismereteket nyújthatott, míg a városi iskola magasabb képzettségben részesítette növendékeit. Vegyük fontolóra azt is, hogy 1529-ben, mikor először mentek magyarajkú és származású ifjak a wittenbergi egyetemre, mindjárt ott találjuk közöttük *Debreceni Gergelyt*, s attól kezdve számosan jelennek meg ott a debreceni ifjak közül, ami megint az itteni szabadszelleme városi iskolai tanítást bizonyítja.

Az iskolának teljesen a reformáció szellemében történt átalakulását mások fogják majd földeríteni, én ezúttal, kitérőt tárgyamhoz képest, csak arra kívánok rámutatni, hogy a város prédikátorai, főbírái, tanácsosai és polgárai erősen kifejtett kulturális érzékükkel és nem utolsó sorban buzgó református hitükkel mennyire igyekeztek iskolájukat minél előbb és minél magasabb színvonalra emelni. Az iskolának névszerint ismert első rektora: *Décsi András* (1549) a reformációnak egyik kiváló bibliai epikus, *Török János* földesúrnak, *Radán Balázs* lekipásztornak, a városi tanácsnak és *Kádas György* polgárnak ajánlotta bibliai elbeszéléseit, ilymódon ezeket kell az

iskola patrónusaiul tekintenuink. A földesurak *Török János*nak 1562-ben bekövetkezett tragikus halála után nem igen gyakoroltak többé reá hatást, de a lelkészek, a város tanácsa és polgársága továbbra is évszázadokon keresztül pártolói és erősségei voltak. Bár nem ismerjük kezdeti szervezetét, a jelek azt mutatják, hogy mihamar kiemelkedett a középkori trivialis iskolarendszerből s nemcsak a grammatikáig terjedő ismereteket tanítottak benne rektorai, hanem bizonyos filozófiai és teológiai képzést is adtak növendékeiknek. A *Méliusz* idejéből u. i. már bizonyítékunk van arról, hogy dialektikai oktatásban is kellett a tanulóknak részesülniök, mert, mint a külföldi akadémiákon, itt is formális disputatiokat tartottak. A disputákat akkor és még sokáig azután az elmefejlesztés elsőrangú eszközeinek velték. — Debrecen város 1564. évi protocollumában olvashatjuk ezt a följegyzést: „Ambrosius Literatus, studiosus istius scholae (scil. Debreceniensis).” Majd más helyen ugyanezen évről: „*Michael Simándy* ad proposita *Ambrosii Literati* studiosi habet respondere ad dies 15.” Ebből látjuk, hogy Literatus Ambruzs és Simándy Mihály diákok nyilvánosan vitalkoztak egymással az iskolában bevett rend szerint. Ambruzs diák volt az opponens, aki a vita tárgyait (proposita) előterjesztette és támadta, Simándy pedig a defendens, vagy respondens, aki védte. Az iskolai disputatiokat az 1567. évi *Canones Maiores LXV.* cikke is törvényileg rendelte el. Ezek az iskolában a nyilvánosság előtt folytak le. Résztvettek rajtuk a városi magistratus tagjai is, így került a fentebbi érdekes följegyzés a város protocollumába. Ennek a nyomán bukkan fel előttünk a debreceni iskola két legrégibb tanulója: Literatus Ambruzs és Simándy Mihály. *Géresi Kálmán* is talált az 1704. évi könyvtári katalógusban ilyen felírást: „primus studiosus hujus scholae fuit *Georgius Pagebradi*”, de ez amellelt, hogy későbbkori följegyzés, a tanuló nem magyaros neve miatt is kétséget kelt, s ezenkívül évet nem is említi.

A fentebbi protocolláris följegyzés mindenestre magasabb iskolai képzettséget tétel fel, de pusztán ebből ne gondoljunk magasabb iskolai constitúcióra is. A reformáció iskoláinak bővebb tanulmányozása arra vezet bennünket, hogy azok a legtagabb tért engedték a rektorok és növendékek egyéniségének. Nem kötötte őket semmi megszabott tanterv és rendszer. Kitérő rektorok vagy ludimagisterek némely tehetséges és ambitiosus tanulóknak olyan képzettséget adtak, amellyel külföldi egyetemekre iratkozhattak be, ahol különben a fölvételt szintén nem kötötték megszabott minősítéshez. Így látjuk tehát nagyobb városi iskoláink diákjait külföldi akadémiákra, a reformációt követőket leginkább Wittenbergbe vándorolni. Az 1564. évben Debrecen főbb részét elpusztító rettenetes tűzvész, melynek a templom, parókiális épületek és iskola is áldozatul estek, majd a városban kitört, életre és halálramenő vallásos harc, melyet nem régen *Dr. Révész Imre* meglepő módon, és újszerűséggel tárt elénk „Debrecen lelki válsága” c. művében, a helvét reformációnak több megindult kezdeményezését hosszabb időre megakasztotta. Így tudjuk most már megérteni azt, hogy miként lehettek a jómódú debreceni polgárok éveken keresztül templom nélkül, míg nem végre 1571-ben *Duskás Ferenc* főbírónak sikerült a leégett Szent András-templom kormos falaihoz egy kisebb

intermet (coemeterium) ragasztani, ahol aztán Isten tiszteletére szorongva összegyűlhetnek a hívek, — továbbá azt, hogy a nyomda is kisebb-nagyobb ideig szünetelt, végre, hogy *Félegyházy Tamás* rektor 1570-ben a diákok nagy részével elhagyta a várost és Kolozsvárt ütött tanyát. Idetartozik az is, hogy ebben az időben (1569—70) három nyilvánvalóan debreceni jeles ifjú, ú. m. *Joannes Bonifácus Debrecinus*, *Emericus Jász Debrecinus* és *Joannes Jó Debrecinus* nem a debreceni, hanem a váradi iskolából ment Wittenbergbe. Nagy okának kellett lenni, hogy ezek szülővárosuk iskoláját fölcsérelték a nagyváradival.

Az a belső, lelki convulsio, mely az 1560-as években Debrecen reformálásával kapcsolatban megvárta és nyugtalanságban tartotta a várost, az 1571. évben véget ért. Méliusz Debrecenben és környékén diadalmaskodott az antitrinitarizmus és a nyomatékosan keletkezett zavaros és forradalmi sectarianizmus (anabaptista, chiliasta) felett s a helvét reformációt a városban megszilárdította. A Kolozsvárra távozott tanulók rektorukkal, Félegyházyval együtt visszatértek s ettől kezdve nyugodtan fejlődhetett tovább az iskola. Bár 1572-ben a Genfben tanult és Bézával szoros összeköttetésben lévő *Thuri Mátyás* foglalt benne rektori széket, semmi jel nem mutatja, hogy ő a Kálvin genfi iskolája után igyekezett volna ezt megszervezni. A genfi iskola u. i. két híres református tanítómester: *Sturm János* és *Baduel Kolozs* hatása alatt három külön iskolatípust tüntetett fel, ú. m. az alsófokú *schola normalis*, a középfokú *schola privata* és a felsőfokú *schola publicat*. Érdekes, hogy ezeket az elnevezéseket Kálvin nem Sturm-tól vette, aki pl. a középfokú iskolát *gimnázium*nak hívta, hanem Melanchthon-tól, ami a praeceptor Germaniae-nak rendkívül hatására mutat. A debreceni iskola 1571 után sem szervezkedett határozottan elkülönített iskolatípusokba. Egyetlen rektorának igazgatása és tanítása alatt állott, aki az akkori közszokás és rendszer szerint a docendo discimus elvénél fogva, kisebb tanítványainak oktatásánál a nagyobbakat használta fel. Az alsóbbfokú tanítás minden elválasztó határvonala nélkül összefolyt a felsőbb oktatással. Az az utasítás, melyet a tiszántúli reformátusok már említett első törvénykönyve, az *Articuli vel Canones Maiores* a tananyag tanítására nézve ad, csak nagy vonásokban jelzi a követendő tantervet. „A keresztyének iskoláiban — úgymond — elsőben a nyelvek ismerete, latin, görög nyelvtan (ahol lehet zsidó is) logika, retorika és más a theologia ismeretére megkívántató tisztességes tudományok taníttassanak, azután a theologia, a szentírás görög és latin nyelven adassék elő”, melyből az is kitűnik, hogy a tanítás a normális, vagy elemi iskolán túl egészben véve a theologia szolgálatában állott és az óclassikus, mondhatni bibliai nyelvek ismeretére fektette a fősúlyt a középfokú tanításban is, amelyet akkor a debreceni iskolában folytattak, mert a theologiai nevelés és oktatás, mint már említettük, legfeljebb csak egyes kiválóbb növendékekre terjeszkezhettek ki, de rendszeresnek nem mondható. Eszerint a következő classisok lehettek az iskolában alsó fokon: *ABC-dárius*, vagy *initianus*, *donatista*; középfokon: *declinista*, *conjugista*, *grammatista*, *syntaxista*, *logikus*, *rhetor* (a *Canones Maiores* rendjét követve, de a retorika legtöbbszór megelőzték a logikusokat.)

Az 1571. évben a Wittenbergi iskola új törvénye-

ket kapott. Sajnos, e törvényeket nem ismerem, s most nem juthatok hozzájuk, de hogy hatást gyakoroltak a magyar református iskolaügyre, azt két körülményből látom. Az első az, hogy a magyar ifjak wittenbergi coetusa ezek hatása alatt ugyanebben az évben meghozta azt a XV. cikkből álló szabályzatot, melyet *Lampe-Embernél* (275 s köv. l.) találunk és amely éles világot vet arra a komoly szellemi művelődésre és szigorú erkölcsi fegyelemre, amit a Wittenbergben tanuló magyar ifjak magukra nézve kötelezőnek tartottak. A külföldi *Dresserus Máté*, wittenbergi diák is szép bizonyosságot tesz a wittenbergi magyar bursa tagjairól, akik „semmit el nem mulasztanak, ami a műveltség és tudomány megszerzésére és növelésére tartozik”. (Irodalomtört. Közlemények I. 249 l.) És ezek lettek itthon iskoláink rektorai. A másik körülmény az, hogy a wittenbergi 1571-i iskolai törvények alapján készült a debreceni Kollégiumnak ú. n. *antiqua vagy pristina lex-e*, mellyel 1588-ban főiskolai rangra emelkedett. Előzőleg a „celebra scholá”-t hivatalosan körülbelül *gimnázium*-nak nevezték úgy, mint a vele egyrangú nagyváradi és sárospataki iskolát, amelyekről a következőket olvasom a Régi Magyar Könyvtár III. kötetének első részében: 1. *Beregszászi Péter* propentikont (búcsúvers) írt 1569-ben a váradi híres gimnáziumból (e *Gymnasio celebri Váradensi*) Wittenbergbe utazó Beregszászi János és Debreceni Bonifácus János tanulók tiszteletére. Ugyanúgy ugyanakkor *Varsányi Mihály* e *Gymnasio Váradensi* Wittenbergbe távozott barátja, Debreceni Bonifácus János tiszteletére. 2. Az 1587. évben Baselen kiadott egyik művében *Patacinensis gymnasii rector*-nak írja Thoraconymus Mátyást Beregszászi Péter. Átvették tehát a magyar iskolák a Sturm-féle terminológiát, ezért merem állítani, hogy 1588 előtt a debrecenit is gimnáziumnak hívták. Debrecen város 1576. évi jegyzőkönyvében olvasható ez: „*Universitas studiorum Debreceniensium*”, mely már *Révész Imréné* 1870-ben felköltötte a figyelmét.¹ De azoknak, akik ezután talán felületes lelkesedéssel hajlandók volnának azt hinni és hirdetni, hogy lám a debreceni iskola már 1576-ban egyetemé fejlődött, Révész Imre rögtön lehűti a kedvüket azzal, hogy az universitas itt nem a tudományok egyetemét, hanem az iskolai tanulók egyetemességét, összeségét jelenti, tehát semmivel sem mást és többet, mint az, hogy *coetus* = társaság, egyesület. Az universitást meg akkor aligis használták a tudományegyetem elnevezésére, a külföldi egyetemeket akadémiáknak hívták. Viszont a tanulók egyeteme nagy függetlenséget élvezett és annyira befolyt pl. az iskola vagyonának kezelésébe, hogy a coetus, az universitas Studiosorum szinte magát az egész iskolát jelentette. Ezt különösen az iskola akadémiai rangra emelése után látjuk; tulajdonképpen ezzel kezdődött a coetus külön joga és önállósága, melynek alapját, amint azt *Géresi Kálmán* kifejtette, a wittenbergi coetusban kereshetjük.²

S. Szabó József.

(Folytatjuk.)

¹ A debreceni főiskoláról. Figyelmező, 1870. 286 l.

² A református tanügy, különösen a debreceni főiskola legrégebb történetéből. A Tiszántúli Református Középisk. Tanáregyesület Évkönyve 1879—80. és A debreceni ev. református főgimn. Értesítője 1894—95.

A félszázados debreceni Kossuth-utcai templom.

Kevés olyan szépséges temploma van manapság messzeföldön a reformátusságnak, mint a debreceni ügynévezett Kossuth-utcai temploma, mely Virágvasárnapján ünnepelte meg fennállásának félszázados évfordulóját s most Pünköst ünnepének másodnapján pedig a világháború végén leszerelt három harangja helyett két új harangot állított az eddig árván zengő megmaradt harangja mellé. Ezzel az aktussal be is fejeződnek a templom jubiláris ünnepségei. De ez az ünneplés nemcsak emlékezés az eltelt ötven év alatt a templom által köztölt isteni kegyelemre, arra, hogy abban mindezideig hirdettetett az Ő Igéje és igazsága, hanem másfelől is örömméppé avatja az évfordulót az a tény, hogy a templomot, mely az idők folyamán megrongálódott: kívül-belül megújították, tetemes költséggel rendbehozták s maga a Kossuth-utcai egyházzsér közadakozásból, a saját erejéből művészi belső díszítéssel láttatta el, mely méltán felköltheti mindazoknak a meleg érdeklődését, akik szeretik a szepet, az örökbecsűt s meg vannak győződve arról is, hogy templomainknak a jövőbeni látogatottsága nagyban függ attól, hogy azoknak külső és belső szépsége teljes harmóniában legyen a lélek legszentebb vágyakozásával, mely az isteni lélekkel való egybeolvadásban, vagyis az örökszépnek a feltalálásában áll.

Ugyanezt a célt szolgálja praktikus szempontból a központi gőzfűtés is, melyet a kor kívánalmainak megfelelően szintén nagy áldozathozattal vezetett be az egyház Gazdasági Bizottsága. Nemkülönben az egyházzsér közönségének amaz újabb áldozatos készsége, hogy a híres Kövesdy-harangok helyett most közadakozás útján két új harangot ajánl fel Isten dicsőségére, ami azt jelenti, hogy a templom belső díszítésének költségeivel együtt közelesen 9000 P-t gyűjtöttünk össze, persze, nem máról holnapra: gyűjtögetjük már jó tíz év óta. Manapság az ilyesmi nem könnyen megy.

A Kossuth-utcai templomot 1886-ban kezdték építeni a nagynevű Szombathy István volt debreceni főbíró (1736—1810) és kegyeslelkű neje Veresmarthy Zsuzsanna (1745—1819) fejedelmi hagyatékából, kik, mint később az ő tiszteletükre 1873-ban emelt emlékoszlopon látható írás megörökíti „minden vagyont, amivel csak birtanak ezekben és ezrek javára, egyház, szegények, árvák, iskolák oltására tettek és áldozának”.

Ezt az emlékoszlopot, mely eddig a Kollégium és Nagytemplom közötti Emlékkertben állott a püspöki lakás oldalán, a város az egyházzsér kérelmére meg a múlt év őszén áttétette a Kossuth-utcai templom körülvéző szép kis fenyvesparknak a Cegléd-utcára néző egyik tisztására, hogy ott hirdesse szép példájokat, annak a templomnak közvetlen közelében, melynek fundamentumát az általuk tett kegyes alapítvány vetette meg.

De szép elgondolása az egyházzsér közönségének az is, hogy a kegyes alapítóknak a Kossuth-utcai, most már bezárt temetőben még épen álló sírköve — melyet a városi tanács az egyház kérelmére, midőn az alapítványból építendő új templom

helyét kijelölte, 1827-ben emeltetett — idővel hamvakkal együtt a megsemmisüléstől megmentendő, a templom körül alkalmas helyen elhelyeztessék, hogy örök időkre szőlőlag a hálás utókor előtt közvetlen közelben ragyogjon s buzdítson mindeneket fénylő világossággal ragyogó példájok.

A templom alapkövét 1886 jún. 26-án rakták le, míg az építkezést 1887 július közepén fejezték be, de a belső berendezés későbbi elkészülte miatt az ünnepélyes megnyitást 1888 jún. 10-én tartották meg. Így tehát akármelyik dátumot tekintjük is, a templom ebben az évben érte meg felépülésének félszázados évfordulóját.

A templom első lelkipásztorja az ugyanakkor megszervezett hatodik rendes lelkészi állásra megválasztott (1889 dec. 29) tudós Dicsőfi József teológiai tanár volt, kinek ma is őrizzük a lelkészi hivatalban azt a zsoldját, melybe erős kézvonással jegyezte be a következőket: „Első rendes istentisztelet volt benne 1890 júl. 7-n d. e. 7 órakor s az első bibliamagyarázat 1890 júl. 11-én; mindkettőt tartotta D. J.”

Dicsőfi József 1896 tavaszán a Kistemplomhoz költözvén, utána a nagyhírű Mitrovics Gyula sárospataki teológiai tanárt választják meg a Kossuth-utcai parókiára, majd annak 1903-ban történt elhunytával a szelidlelkű Szele Györgyöt, ki 1909-ig lakott a Kossuth-utcán s ugyancsak a Kistemplomhoz költözött át; utána Uray Sándor lett a templom papja, mely a világháború idején nehéz időköt élt át, a hadba vonuló katonaságot lelki eledellel innen indították útnak s ugyancsak az Uray Sándor idejében lett központjává a templom az általa megindított belmissziói munkának is. Utána 1923 júliusában e sorok írója Baja Mihály költözött a Kossuth-utcai lelkészlakásba. Itt tartottuk 1926-ban az első anyák-napi templomi ünnepélyt, mely azóta általánossá lett. Életem legnagyobb örömének tartom, hogy megérhettem a templom félévszázados fennállásának ünnepét, illetőleg annak teljes átrénovalását és kifestését s most az új harangok felavatásának ünnepét.

Már a 40 éves évforduló alkalmával, 1928-ban rendbehozták a külső falakat, föl a torony kupolájáig. De belől semmi újítás, vagy javítás nem történt. Különösen bántó volt a belső vakolat (mely még kimeszelve sem volt) állandó omlása, a szöszök és Úrasztala elferdülése és a padok, valamint a járdák lesüllyedése (a régi kutak helyén egész padcsoportok süllyedtek le) a díszes ablaküvegek ki-töredezése stb.

Az általános renoválás iránt még 1934-ben kérelmezett az egyházzsér, de csak annyit ért el, hogy a templom tetőzetét és gerendázatát, mely sok helyen elrothadt az átázástól, a csatornázattal együtt megjavították. De a templom belsejének rendbehozatalára csak a múlt (1936.) év nyarán került a sor. Ennek a munkának a jótékony indítást a templom belső díszítésének a megvalósítása adta, melyet maga az egyházzsér vett a kezébe s vállalva annak minden költségét, Haranghy Jenő iparművészeti főiskolai tanárt bízta meg a kivitellel. Haranghy Jenő a munkát oly szépen oldotta meg, hogy a belső díszítés páratlan a maga nemében. Amellett a művész önzetlensége, ki úgyszólván egy fillér haszon

nélkül dolgozott, valóban hálára kötelezi az egyházrészt.

A festés munkálatai közben határozták el és allították be a központi gőzfűtést is, mely ugyan minden egyéb munkát hónapokig megakasztott, de végezetre, Istennek hála, lassanként minden elkészült s templomunk az új harangokkal is felszerelve megújulva várja nemcsak a vágyakozó lelkek sokaságát, hanem az újabb félszázadok és századok eljövételét is.

Baja Mihály.

Egy pesti útról és a szerkesztők napjáról.

A praktikus érzék útát tör lassanként soraink között is. Erre mutat ama tény, hogy folyó év április 30-án felhasználva a nemzetközi vásárra szóló kedvezményes vasúti jegyeket, összejöttek Budapesten a református lapok szerkesztői.

Lapunk jelenlegi szerkesztőjének megbízásából kész szívvel vállaltam el a Debreceni Protestáns Lap képviselétét.

Szóval fentjártam Pesten. Tisztesség és illendőség okáért elszámolok ezen útamról és a dolog lényegéről.

A sárospataki állomáson ültem fel, az államvasútnak egyik „sebesített” vonatára. Számításom az volt, hogy a tavaszi napfény ragyogása mellett, végignézem a hegyaljai hegyeket, s Görgey dicsőséges hadi felvonulásának útját, Palóc-ország tájékát, az isaszegi mezőket, a harmadik osztály egyik kocsijának ablakából.

Mert hát ezen a téren is van valami közbevetés közöttünk.

Vannak emberek, akik szeretik s vannak, akik nem nagyon szeretik a harmadik osztályú kupében való utazást.

Idevonatkozó véleményem a következő: Aki szeret elmélkedni, meditálni s szereti ama tudományt, amit az iskolában nem igen tanítanak, üljön be néha a harmadik osztályú kupéba. Ottan tanulhat eleget. Jókai már öreg ember volt, amikor egy izben harmadik osztályú kupében utazott Pesttől Brassóig. Meg is írta valahol, hogy életében annyi komédiát nem látott, mint ezen az úton.

Érdekes, emlékezetes élményeim voltak nekem is, mostani pesti utazásom alkalmával.

Alig kezdtem nézdegélni a lisztkai hegyek bordázatát, amikor ilyen szavak ütötték meg füleimet: Csehszlovákiából jövünk! Megyünk a nemzetközi vásárra. Tessék már megmondani, hogy...

Pár pillanat múlva néhány Kassán nyomtatott ujság hevert az ölemben. S jöttek a melegszívű csehszlovák polgárok, nők, férfiak egymásután.

Istenem — tünődtem —, így hozza össze, a közös töről való hajtás, a rokonszenv az embereket mindehütt a világon.

Majd sok-sok beszéd, vitatkozás, fűsteretgetés után berobogtunk a Keleti pályaudvarra.

Reggel egyik poloskamentes szállodában ébredtem fel azzal az érzéssel, ami mindig úrrá lesz felettem valahányszor Pesten ragyog reám a felkelő nap.

Itt vagyok, ifjúkori vágyaim Mekkájában, a estők, szobrászok hazájában — jut eszembe ilyenkor.

Itt vagyok. Ez az én kicsiny, parányi, semmi életem egyik boldogsága. Nem tudom miért, ámbar nem vagyok már én sem fiatalember — de Pesten ébredni ma is szeretek.

S ilyenkor mindig eszembejut és kérdésbe teszem hogy ezt a parányi boldog-érzést Isten után kinek köszönhetem?

Kinek!? A régebbi, szigorú, puritán kálvinista nevelési rendszernek s egyetlenegy erős ökölnék...

Hát bizony úgy történt a dolog, hogy ifjúkoromban Pesten piktor szerettem volna lenni. Mentem volna én szívesen erre a pályára, de atyám az egyszerű falusi kálvinista pap az asztalra csapott: Nem engedem! — harsogott reám. Falusi ember, pap fogsz lenni. Ha nem fogadsz szót, tovább nem taníttatlak. Egyik barátom cselekedett ilyen bolondságot. Elzüllött Pesten, zsákban temették el.

Akkor nehezteltem erre a kegyetlen ököltre, ma áldom az asztalt is, ahová lecsapott. Mert ha szót nem fogadtam volna, lehet, hogy arra az időre, amelyben ma élek, jóllaktam volna Pesttel és a világgal. S ma örvendek, ha erre járhatok, ha nagy ritkán Pesten ébredek.

Effajta gondolatok közöttlépkedtem a Kálvin-tér felé.

A kitűzött időre a torony alatt egyetlenegy fekete kabátos kollégával találkoztam. A templom melletti falak között egy köszönésre hajlamos bácsika álldogált.

Ki ez az ember? — kérdezte az én kollégám.

— Biztosan a harangozó — válaszoltam. — Persze nem olyan értelemben, mint nálunk falun. A ruházatáról látom, hogy nem marha-tartó ember, hanem hát nagyvárosi harangozó.

S aztán hirtelenséggel gyülekezni kezdtek a többi kollégák, papok, tanárok. Jött Dr. Marton János Patakról, Dr. Pongrácz József Páparól, Dr. Vasady Béla, Gönczy Béla, Dr. Erdöss József, Szirbik Sándor, Benkő Viktor s többi tollforgató testvéreink, atyánkfiai. Majd megjelent a Kálvin-terem előtt Muraközy Gyula fővárosi lelkésztestvérünk.

Egyszerű, közvetlen, szeretetteljes szavakkal beinvitált bennünket a Kálvin-terembe.

Legelőször is énekeljük el az ujságírók énekét — mondá szeretettel.

Élénkeltük aztán az első szoltárt, eme gyermekkorunkból fülünkbe csengő kedves szavakat:

*Aki nem jár hillenek tanácsán,
És meg nem áll a bünösök útján,
A csúfolóknak nem ül ő székében.
De gyöngyözködik az Úr törvényében.
És arra gondja mind éjjel, nappal:
Az ily ember nagy boldog bizonytal.*

Majd felvettük az asztalon lévő bibliákat.

Olvassuk — mondta Muraközy testvérünk — Máté evangéliuma 10. részének 20. versétől a 33. versig terjedő sorokat.

Az egyes verseket felosztottuk egymás között. Reám a 25. vers esett, amely így hangzik: Elég a tanítványnak, ha olyan mint a mestere és a szolga mint az ő Ura. Ha a házigazdát Belzebúbnak hívták mennyivel inkább az ő házanépét?!

Egyik-másik szerkesztőtestvérünk meg is tette a felolvasott igékre vonatkozó megjegyzéseit. Megtettem magam is.

Belőlem természetesen kisírt a tisztántúli református nép rettenetes helyzete. Belzebúb szellemét kezdtem emlegetni. Amire Muraközy testvér szelíd, megértő hangon azt mondta, hogy a szociális reformok tárgyalása alkalmával mondjam el szerény véleményemet.

S aztán rátértünk a szőnyegen lévő aktuális kérdésekre, amelyekkel foglalkozniok kell ezidőszert a szerkesztőknek.

Jött a reverzálisok kérdése. Eme téma tárgyalását különösen ama tény sietette, hogy egyik lelkes ifjú pennaforogató atyánkfia, kiszerkesztvén egyik kárunkra kötött egyezményű házaspár eljárásának bűnös mivoltát, besajtópereltetett.

S kérte, hogy rövidesen az ő ügyével foglalkozzunk, mert félóra mulva már a bíróságon kell számot adnia szerkesztői sáfárságáról.

Muraközy testvérünk felvilágosította aztán a mi modern gályarabság felé induló atyánkfiát, hogy ilyen esetben az egyháztanács határozatát tanácsos kiszerkeszteni egyedül, mert holmi egyéni reflexziók esetén a legjelesebb és leghíresebb szerkesztő is — besajtópereltetik.

Majd jött a szociális reformok problémája.

Nekem, mint talán a legmesszebb tájékról felvándorolt egyénnek, jól esett megállapítanom, hogy immáron felszínre vetődik ez a kérdés is.

Szabó Imre esperestestvérünk, akit — sajnos — kötelessége hamar elhívott soraink közül, helyesen jegyezte meg, hogy az agrár-kérdés mérlegelése — minthogy ő huzamosabb idő óta a fővárosban él — vidéki emberek feladata, mert ezen problémát nekünk kell ismernünk a legjobban.

Ez a kijelentése Szabó Imre testvérünknek, egyéniségéhez illő nemes lélekre vall.

Mi vidékiek nem irigyeljük fővárosunk hódító szépségét, ragyogását. Hiszen Budapest a mi örömünk, büszkeségünk hazája. A budai oldal atyáink küzdelmeiről, vérehullásáról beszél.

De azt meg kell vallanunk, hogy Pest ragyogása mellett, fáj nekünk vidéki falvaink, városaink leírhatatlan szegénysége, nyomorúsága.

Nyugatot utánozzuk minden kultúrlépésünknel, egyetemek szervezésénél, a tudományok minden ágánál, a mérget okádó bombák elleni védekezésnél, gyáraink berendezésénél, mozifilmeknél, kurtaszoknyánál, selyemharisnyáknál, parfümnél... Szóval mindenütt. Csak az agrár-reformok terén simulunk nehezen a művelt nyugathoz.

Elhiszem, hogy kényes téma ez, gyöngédebb, finomabb-lelkű lelkipásztorokra nézve, akik a légynek sem szeretnek ártani. Nem is szívesen szólunk, avatkozunk eme dologba. De az idő, az óra rohanva int... Itt nagy dologról van szó, egy ezeresztendő nemzet életéről!... Be kell látnunk, hogy mégis csak jobb lesz, ha nyugathoz simulunk e téren is, mintha durva, erőszakos, véreskézzel, muszka tempóban próbálják némelyek eme kérdést megoldani.

Itt tenni kell valamit! — ez volt egyelőre a mi egyhangú szerény megállapodásunk.

Szóba jött aztán a másik tengeri kígyó, a kereszt kérdése is.

Módfelett örvendtettem, hogy amit ez ügyben többször megírni akartam, itt élőszóval elmondhatam.

Elmondtam, hogy eddig tudtommal nemigen

készítettek térképet az európai felekezeti viszonyokról. S ha ez egyszer megtörténik, ki fog derülni, hogy különösen kelet-felé a mi hitünk, vallásunk határmegyét képvisel. Tehát a mi sokat szenvedett szegény jó elődeink erős, markáns satirozással voltak kénytelenek megvonni a határmegyét, csillagot, kakast, buzogányt rakva tornyaikra, templomaikra.

Meg kell értenünk, hogy a mai világban erre a mesgyére nagyobb szükségünk van, mint ennek-előtte. Aki közülünk át van itatva a magyar nemzet történetének tanúságaitól, tudhatja jól, hogy a keresztkérdés nálunk nemzeti probléma is.

Ne bontsd el a régi határt, melyet csináltak a te eleid! (Péld. 22:28) — mondja bölcs Salamon. Jó lesz eme tanácsot megszívlelni papoknak és világiaknak egyaránt, ha magyarok akarunk maradni továbbra is.

Szerencsére nem volt szükségem semmiféle hosszabb dikcióra, indokolásra, olyan kedves megértéssel, jóindulattal voltak szerkesztőtestvéreim.

Sőt ami rendkívül jól esett, Muraközy testvérünk olyan kálvinista orthodox tempóban beszélt ez ügyben, hogy szavai után, amikor időt jelzett a Kálvin-téri torony harangjának kedves bűgása, úgy éreztem, mintha a debreceni Rákóczy-harang felleges morgását hallottam volna.

Rátértünk aztán a kecskeméti históriára. Amikor Muraközy testvérünk, mint volt kecskeméti lelkipásztor elmondotta az ottani jelenlegi állapotokat, úgy vettem észre, mintha egyik-másik szerkesztőtestvérünk kondoleálásra igyekezett volna feléje sietni.

Meg is mozdult Kecskemét alatt a föld! — kiáltotta valaki harsányan.

Hát bizony az ilyen dolog, eljárás, tönkre teszi a felekezeti békét. Az effajta dolgok nem szolgálják ama célt, amiért ma imádkoznia kellene minden magyarnak — a nemzeti egységet.

Leghelyesebb lenne eme kínos ügyet olyanképpen lezárni, hogy a kecskeméti egyház protokollumában valami ilyenféle feljegyzés maradjon utána:

Az kereszttek, az hajdani nagy királyok és bölcsek fejedelmek idejében létrejött békeszerződések folytán fundamentírozott jogszokások alapján, az világi scholából eltávolítatának; miután a polgármester úr, mint konzisztóriális tag acceptálta az idevonatkozó kánoni és zsinati dekretumokat.

S aztán barátságos beszélgetések során úgy egy óra tájban az értekezlet feloszlott Muraközy testvérünk azon óhajával, hogy bárcsak két hónap mulva újból összejöhetnénk!

Az értekezlet után még néhány órát Pesten töltöttem. Elmentem egyik közellévő moziba, hogy némi lélekbeli vásárlást szerezzek itten-ottan galamb-lelkű, de néhol vitézkedésre hajlamos hölgyeinknek, Nagytiszteletű asszonyainknak.

Amikor beléptem a pesti moziba, azonnal vissza akartam fordulni.

— Mit keresek én itt? Hiszen ez álarcos' bál! — tünődtem magamban.

A publikum hölgyei a lejártnál valósággal úgy néztek ki, mintha álarcot viseltek volna. Cínoberes, miniumos szájszélekkel sűrögtek-forogtak az ajtó mellett. Arcuk a kajszinbarack és a sárgadinnye héjára emlékeztető színekkel tündökölt a villanyfény mellett.

Mozi ez kérem? — kérdeztem félénken a ruhatárosától.

Az e' kérem, csak tessék bátran belépni — mondá a ruhatáros.

Beléptem aztán s illő szerénységgel helyet-foglaltam.

Egy anglus eredetű és egy magyar filmet játszottak thaliabeli kollégáink és kolléganőink vetített képmásai.

Őszintén írhatom, hogy az utóbbi időkben sokra vitték thaliabeli kollégáink. Embereket így szórakoztatni, csak a huszadik században lehetséges. Nincs itt egy árva pillanat, amikor unatkozni lehetne. A szünidő is csupa szellemes reklám, ártatlan móka és kedves huncutság. Ki van itt aknázva a szépségnek, a derűtségnek minden kincses bányája. Az anglus eredetű darabban volt például egy jelenet, amikor egyik amerikai városban az erdőn májusban táncol és énekel az ifjúság. Ilyen felséges melódiát valamikor a délvidéki szerbek között hallottam, amikor májusban csoportosan kimentek a mezőre és az örökkévaló Isten dicsőségére zsolozsmát zengedeztek. Lehet, hogy ennek a darabnak szerzője valahonnét a délszlávok zenészi tarisznyájából vette eme felséges melódiát. De mindegy, akárhonnét vette. Mert szép volt, elragadó volt. A sok derű, kacagás között úgy hatott reám, mint egy szentséges zsolttár. Mintha mondta volna valaki: Emberek! szép az élet, nagy az Úr dicsősége!

Szóval mindennel meg voltam elégedve, csak a sok ruzsos, cinóberszínű ajak, festett ábrázat bántott módfelett.

Szünet közben fel is akartam állni, hogy ilyenformán dikciót tartsak a nagyérdemű publikum előtt: Kedves jó Húgaim és Nénémasszonyaim! Hát nem látják, hogy a mozi vásznain a primadonna ajaka fekete, miként a vas? Nem tudják, hogy a fényképező masina, fekete, vasszínnel adja vissza a cinóber színét? Ha miniummal kenik be a vaskerítést, a kilincset, a bádogot, a rideg ércet — azt értem. De a női ajkat nem holmi rideg vasból formálta a gondviselés. Miért alacsonyítják le a női nemet? Miért szaporítják az agglégények számát ezen a sárteken? A női ajaktól nem ridegséget, hidegséget vár az ember, a világ, hanem szelidséget, szeretetet, melegséget!...

Ezen dikciót azonban nem mondtam el. Mert hiába, lejárt a peleskei nótáriusok korszaka. Meg aztán nem akartam rongálni tisztántúli lelkésztestvéreim jóhírét, tisztességét. Így is „kurucmiskáknak” tekintenek bennünket egynemely körökben.

Dikció helyett csendben távoztam a moziból. Dicsérve magamban thaliabeli kollégáink nagyszerű teljesítményeit. Feltéve magamban, hogy ha az Úr segít, sürgetni fogom, hogy az Úr mai szolgáló vegyék fel a versenyt Thalia modern papjaival. Mert nézetem szerint ezen a világon csak akkor fog elkövetkezni a boldogabb idők korszaka, ha a templom, az imaház lesz olyan kedves, mint a mozi, a színház, avagy az operaház.

Ilyenforma gondolatokkal lépkedtem tovább a mozi előtti járda aszfaltján. S aztán pár óra mulva, vonatra szállva, jöttem hazafelé. Gyönyörködve a Mátraalján terpeszkedő tavak, községek távoli látkepein.

Most már — hála Istennek — itthon vagyok.

Az utcán nem kell remegnem, hogy valamelyik mennydörgős robajjal száguldó monstummásina eltapos, mint valami gilisztát. Csend, felséges csend van körülöttem. Csak a nyugatról szálldogáló felhőket nézdegelem néha-néha. Mert mi nyugatról Pest-felől kapjuk az áldást, a jótékony esőt. De onnét kapjuk a villámos fellegeket, a jégesőt is.

Kapunk-e belőle az idén? — nem tudom. Csak egyet sejtök, tudok az én pesti utam után. Azt, hogy a Kálvin-téri torony felől áldást, jótékony szellemet várhat a magyar református Sion áldott rónasága, az én szeretett hazám, a nagy magyar Alföld.

Baráth Imre.

A református egyházi bírások elleni az egyházi tisztviselők elleni kártérítési igényekben.

Írta: Nagy Antal,

a szegedi kir. ítélőtábla bírása.

(A „Magyar Jogi Szemle”-ből.)

A magyarországi református egyháznak 1934 január elsejével életbelépett törvénykönyve VI. törvénycikkének 45. §-a 11. pontja szerint „a lelkipásztorok, az egyházközségi gondnokok, presbiterek és egyéb egyházi tisztviselők felelősségének kimondása és kártérítésben való marasztalása (I. tc. 11. §-a)” az egyházi közigazgatásban szervezett bírói eljárás alá tartozik.

A zárjelben idézett törvényhely az egyház minden tagját terhelően vagyoni felelősséget, kártérítési kötelezettséget állapít meg azokért a károkkért, amelyeket akár mint egyszerű egyháztag, akár mint az egyház tisztviselője, vagy más, egyházi szolgálatra alkalmazottja, megbízottja — ilyen minőségben akár cselekvéssel, akár mulasztással, szándékosan vagy gondatlanul az egyház kebelében fennálló jogi személyeknek és ezek intézményeinek okozott. A VI. tc. 45. §-ának 11. pontjában szabályozott hatáskör — amint a szövegből nyilvánvaló — az egyszerű egyháztagokra nem vonatkozik, mert a tisztviselőnek az I. tc. 32., 86., 121. §§-ai által meghatározott fogalma alá az egyszerű egyháztag nem vonható akkor sem, ha megbízotti minőségben terhére valamely kártérítési kötelezettséget maga után vonó vétkes cselekmény vagy mulasztás forog fenn.

A törvényszakasz következő 12. pontja szerint pedig ugyanerre az útra tartozik: alaptalan vád folytán felfüggesztett és helyettesített egyházi tisztviselőnek elvont fizetése megtérítésére vonatkozólag az egyház kötelékében álló egyének ellen érvényesíthető követelése.

Igénytelen dolgozatomban az intézkedéseknek azzal a részével kíván foglalkozni, amely szerint az új törvény hatálya alatt az egyházi közigazgatási bíróság tehát nemcsak a kártérítési felelősség megállapítása tárgyában dönthet, hanem ezen túlmenve a kárösszegben való marasztalás iránt is végrehajtható ítéletet hozhat. A törvénynek ez a rendelkezése a 11. pontot illetőleg ugyanis a régebbi állapottal

szemben újítás, mert a régi V. tc. 33. §-ának ennek megfelelt 10. pontja a lelkészek, egyházközségi gondnokok, presbiterek és vagyoni felelősséggel tartozó egyházi tisztviselők *felelőségének csupán kimondását* tette az egyházi közigazgatási bíróság döntése tárgyává, maga a kártérítési összeg megállapítása s az abban való marasztalás pedig az arra hatáskörrel bíró polgári bíróság előtti eljárásra tartozott. A 12. pontbeli tényállás a régi törvényben is megvolt és az egyházi bíraskodás az ottani 5. §-ra tekintettel nem volt korlátozva az összecszerű marasztalásra nézve sem.

Nem lehet vitás ez újítás rendkívüli nagy jelentősége, mert az az ezideig általánosan érvényes volt azt a jogszabályt, hogy tisztviselők elleni kártérítési kötelezettséget tárgyzó kérdések a kir. polgári, vagy az állami közigazgatási bíróság jogkörétől teljesen nem vonhatók el, áttörte, és jórészt egyedül áll a mai törvénykezésben.

A régebbi református egyházi jogkörhöz hasonlóan van a kérdés szabályozva a „Magyarországi ágostai hit. ev. keresztyén egyház alkotmányának” című törvénykönyv szerint az ág. ev. egyházra nézve, amely törvény 5. §-ában általánosan kimondja ugyan, hogy az egyházi testületek saját hatáskörben hozott határozataiknak, ítéleteiknek végrehajtásához az állami hatóságok segédkezését igénybe vehetik, azonban a 6. és 7. §-ban, amelyek részletezik az igénybevétel esetét, nincsenek felvéve a kártérítési felelőség alapján igénybevehető pénztartozások tárgyában hozott ítéleti rendelkezések.

Érdekes megemlíteni, hogy ennek az alkotmánynak most folyamatban lévő módosításával foglalkozó tervezet már fölhasználja a református egyházi törvények által teremtett precedenst és a törvényben a következő rendelkezést kívánja felvenni: „az állami jogsegély bármely fokú törvényes egyházi hatóság jogerős határozatának, vagy jogerős ítéletének végrehajtása céljából igénybevehető, az állam és hatóságai a kért jogsegélyt meg nem tagadhatják”, — amely szöveg helyett azonban, nehogy az rövidsége folytán félremagyarázható legyen és „esetleg az ágostai h. ev. egyházi érdekeit ki nem elégítő joggyakorlat kialakulására vezessen”, Dr. Mikler Károly előadó azt javasolta, hogy teljesen vételessék át az új református törvények 5. §-a, amely taxatíve sorolja fel a jogsegélyt igényelhető eseteket és eljárást, mert így megnyugtatóbb biztosítékot nyújt az iránt, hogy a jogalkalmazás körüli értelmezés az egyházi érdekekre hátrányos ne lehessen.

Meglepő azonban, hogy e §-beli újításokat az ev. egyház kiküldött bizottsága és előadója azzal indokolja, hogy a mostani egyházi alkotmánv 5—8. §§-aiban foglalt felsorolás nem biztosítja „számukra az állami jogsegélyt pénzbüntetés és pénzbírság behajtásánál, hanem a 441. és 442. §§-ok szerint saját egyházi hatáskörükben érvényesülő szankció áll csupán rendelkezésükre”, — névszerint az egyházi fizetésből való esetleges levonás útja, s amennyiben ez eredménytelen, a hivataltól való elmozdítás — tehát ebből úgy látszik, hogy ev. egyháznak bizottsága avval a kérdéssel nem foglalkozott, hogy célszerű-e az egyházi tisztviselőknek kártérítési marasztalását az egyházi bíraskodás útjára terelni, holott a tervezet III. fejezet 15. §-a c) pontja arra látszik mutatni — ami különben a mostani jogállapotnak is meg-

felel —, hogy a kártérítésszerű magánjogi követelések felett való ítélkezés részére közigazgatási bíraskodási hatáskört kíván a törvényhozás megállapítani. Mindenesetre figyelmet érdemel, hogy a tervezett szakasz utolsó bekezdése megengedi, hogy az egyházi tisztviselő kérelmét világi bíróság elé vihesse, előfeltételül azonban köteles az illetékes főhatóság (püspök) előzetes hozzájárulását kikérni, fennmaradván itt esetleg vitakérdésnek, hogy a hozzájárulás megnyerése feltétele-e a polgári perút igénybevehetőségének?

*

Az egyházi I. tc. 8. §-a hivatkozott arra a kétségtelen jogállapotra, hogy a magyarországi református egyháznak az országos törvények, jelesen 1790—91. évi XXVI. tc. által is elismert önkormányzata van. Miután az egyházat tisztviselőivel szemben megillető kártérítés kérdése, úgyszintén a tisztviselőinek egymás elleni, és alkalmaztatásukból folyólag felmerülhető kártérítési követelések fogalmilag az egyházi közigazgatással belső kapcsolatba hozhatók, nem lehet vitássá sem tenni, hogy a szóban lévő egyház törvényi intézkedések közjogilag megállanak, és az egyházi tisztviselők szempontjából sem lehet jogok csorbításáról beszélni, mert hiszen a hivatalos állás elfoglalásakor a kártérítési felelőség és az arra vonatkozó törvényes rendelkezés ismeretével kell bírniok, tehát alávetésről van szó. *Mindenesetre azonban jogosult az a kíváncsi, hogy az ilyen kártérítési természetű kérdésekben a bíraskodásra nézve megfelelő olyan eljárási szabályok is alkottassanak meg, amelyek a polgári perútban rejtő garanciákat az egyházi bíraskodás terén is biztosítják.* Szükségessé teszi ezt az is, hogy az egyházi bíróságok tagjai rendszerint nagyobb számban nem hivatásos jogászok, akiknek ennél fogva hiányzik a szakmabeli tudásuk, a jogi dolgokkal bírőként való foglalkozáshoz szükséges sokoldalú jogászai gyakorlatuk, tehát ez szakszerűsáron fontosabb teszi, hogy a feleknek a legmegfelelőbb utak biztosítottassanak igazuk kifejtésére és alátámasztására.

Az a (fent már idézett) *jelentés, mely a debreceni zsinatokon* meghozott egyházi törvények legfelsőbb jóváhagyása kérésekor a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez küldetett, az ott megalkotni kívánt egyházi törvénykezés egyik magyarozó indokál az eljárás így elérhető olcsóságát emelte ki, és valóban az e téren elérhető eredmény különösen a korlátozott anyagi viszonyok közt élő alsóbb tisztviselőkkel szemben fontos dolog, és valószínűleg a jelenlegi törvény létrehozóinak szeme előtt is lebegő egyik szempont volt. Kétségtelen azonban, hogy ennek a szempontnak szemelött tartása mellett is szükség lenne olyan garanciákra, amelyek a polgári bíraskodásban a jogszolgáltatás fokozatos fejlődése során, mint a jó igazságszolgáltatás feltételei létrehozattak.

Csak példaszerűen foglalkozva e kívánalmakkal: egy bizonyos értékhatáron felül nem lenne mellőzhető a megfelelő keretek közé szorított előkészítő eljárás.

Megfontolandó ugyancsak bizonyos értékhatáron túl a bizonyításnak közvetlenül az ítélőbíróság által felvétele.

Ajánlatos lenne — megfelelő értékhatárnál — a kötelező ügyvédi képviselet.

A mostani egyházi törvénykezés szerint másodfokon az elintézés (VI. tc. 119. §-a) már nyilvános előadás útján történik, ahol a feleket sem indítványo-

zási, sem felszólalási jog meg nem illeti. Kétségtelen azonban, hogy bizonyos értékhatáron túl a másod-bíróságnál is az ítélkezés jóságát jobban szolgálná a közvetlen szóbeliség, mint az elsőbírósági ítéletnek esetleges feloldása és az ügy új tárgyalásra való utasítása.

Az utóbbi kívánalmat fájdalom az I. tc. 7. §-a értelmében ügyviteli szabályrendelettel nem lehet biztosítani, azonban a példa szerint felhozott többi garanciának az egyházi bírászkodás keretében való átültetése szerény véleményem szerint a mostani eljárás keretében sem jelentene leküzdhetetlen nehézséget, különösen a VI. tc. 149. §-ában a Konventre ruházott ügyviteli szabályzat alkotásának jogával kapcsolatban.

Mindenesetre ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban olyan fontos érdekek forognak szőnyegen, amelyek jogosan igénylik mindazoknak felfigyelését, akiknek az ítélkezés minél magasabb színvonalát biztosító szabályozás megfelelő és teljes kiépítésére módjuk van.

Természeteszerű, hogy fontos különbséget jelenthet az eddigi jogállapottal szemben az is, hogy a hozott ítéletek végrehajtása a 600—1927. P. M. r. által meghatározott — közadók behajtása útjára tartozik. Ennek jelentőségével foglalkozni azonban túlmenne e cikk megírása célján.

A tiszántúli egyházkerület multjából.

Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.

Közi: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

Oct. 16.

996. Válaszoltam Uray Bálint Ő méltóságának 992. sz. a. levelére s megküldöttem a körlevelet — másolatban — melly, ugyanazon szám alatt, esperes urakhoz kibocsátott, úgy szintén a helybeliekhez intézett leveleket is. Diktáltam ezen válszt prof. Szücs urnak s általa küldöttem át, ki is 997. A levél átadása után szóval tett nálam tudósítást.

998. Ugyanaz jelentette, hogy valamint Ő örömet ajánlkozik a görög és latin litteraturának néhai Péczeli úr helyetti tanítására, hasonlóan örömet vállalja Buzás Pál úr is az Universalis Historia tanítását.

999. Tanácskoztam n. t. Fésös urral, az iskolák megnyitása ügyéről. Kértem: szerkesztessen újabb körlevelet (mert az előbbiben elfelejtett említést tenni a főiskoláról, noha én ezt mondtam) esperes urakhoz, illy tartalommal:

1. Légyen benne meghirdetve, hogy a főiskolában is megkezdődnek a tanítások November elején. 2. Utasításul adassék, hogy a hol Gymnasium van, ott istentisztelet előbocsátásával nyitassék meg az iskola; figyelmeztetvén a gyülekezet a visszatért békének azon már is mutatózó malasztjára, miszerint Felsőges urunk kegyelme az iskolák megnyitását — öly hosszas bezáratás után — megengette. Egyébiránt a gymnasiumok tanítói kötelesek igénynek telyesíteni a 982. sz. a. bejegyzett — a népiskolák tanítóihoz intézett — utasítást. A lelkészek,

illy helyekről, hónaponként esperest urakhoz, ezek pedig hozzám tudósítást küldjenek az illető iskolák állapotáról.

3. November 1-ső vagy 2-ik vasárnapján minden egyházakban istentisztelet tartassék az iskolák megnyitására vonatkozólag. Külön kértem levelet iratni Szigetre a Lyceum megnyitására vonatkozólag. Hónaponként küldjön jelentést a pártfogóság.

1000. Levelet diktáltam (prof. Szücs úr írta) Uray Bálint Ő méltóságához, esedezve, hogy legyen kegyes eszközölni Collégiumunknak a beteg katonáktól kiürítettését: hogy a kegyelmes Parancsot telyesítthe ssük.

Oct. 17.

1001. Három professor — Erdelyi, Kerekes, Szücs urakkal értekeztem. Utasításul adtam: 1. itthon legyenek mind folyó hó 25-kén. 2. adja be akkorra mindenki, mit és mikép szándékozik tanítani a jövő iskolai évben? 3. adjanak véleményt a megnyitás módjáról.

1002. Megkértem Szücs prof. urat: Szóljon nevemben méltos Uray B. úrnál: 1. professori gyűlések tartathatnak-e? 2. minő módon lehessen a volt honvédek tanulóink közé bevenni? 3. Említse meg, hogy én az 1848 előtti iskolai törvényeket akarom gyakorlatba vétetni. Ha ezeket elhatározhatja, egyenest hozzá nyujtandók folyamodványt. Ellenkező esetben gr. Zichy Ő Excljához fogok felírni.

Oct. 18.

1003. Prof. Szücs úr a közelebbi pontra jelentette: 1. professori gyűlések, mint csupán administralionalisak, szabadon tarthathatnak. 2. A honvédek iránt beszélni fog a helybeli Comandoval, egy két nap alatt válaszoland. 3. Kérdésen kívül az előbbi törvények visszahozandók. nb. Ne írjak hozzá ezek iránt, mert ugy Protocollumba kell lenni. Gr. Zichy illyekbe nem szól, hanem b. Geringer rendelkezik ezekről.

1004. Tek. polgármester úr jelentette, hogy professor urakkal megnézték a Collégiumot; a régi épület már üres, kitisztításáról rendelkezek. Az új is ki fog ürítettetni, tisztíttatni.

1005. Prof. Szücs urat, mint helyettes rectort megkértem, hogy itthon levő tisztársaival az 1848 előtti iskolai törvényeket nézzék át s adjanak véleményt.

Oct. 19:

1006. Nagytiszt. Fésös urat megkértem: Szoljon t. Karap és Sági urakkal, ha beszélgetésre az iskolai dolgokról hozzám eljőnnének. Csak hamar izente, hogy t. Karap úr szüretre ment.

1007. Helyettes rector prof. Szücs úr jelentette, hogy a régi Collégium tisztíttatását megkezdte: de a Parancsnokság újból betegeket rendelt oda küldetni: mit ő bejelentett a. t. Tanácsnak.

Oct. 20.

1008. Levelet diktáltam volt Uray Bálint Urhoz. Megküldöttem másolatban a 999. sz. a. bejegyzett körlevelet; a Szigeti pártfogósághoz intézett levelet. Sőt megküldöttem a 982. sz. a. bejegyzett

utasítást az iskola-tanítókhoz, s a két első és második — pásztorleveleimet is.

1009. Nagyt. Fésős úr jelentette, hogy a Péczeli-féle házba kíván költözni. Nincs ellene szavam.

1010. Szücs prof. úr jelentette, hogy az 1008. szám a. közleményeket átadta Uray B. Ő méltóságának: Ki is azt mondotta, hogy — az 1003-k pontra nézve — a honvédeket illetőleg még nem beszélhetett Generalis Ludwig úrral s így még nem tud e részben utasítást adni.

1011. Estve Kémeri Lajos úr hozzám jöven jelentette, hogy prof. Révész úr asszony megjött s óhaj-tana velem beszélni.

Oct. 21.

1012. Levelet diktáltam gróf Zichy Ferencz Ő Exctjához, megküldve fölterjesztvén Eleibe az iskolák megnyitására vonatkozó a 992. és 999. számok alatt említett — három rendbeli — körleveleket másolatban.

1013. A város-kapitányi hivatal hozzám izent s ispotálynak kéri a Szilágyi-féle házat. Válaszoltam: nem csak belé nem egyezem, de ha elfoglalnák folyamodni fogok.

1014. Tek. polgármester úr izente, hogy a Szilágyi-féle ház helyett a Péczeli-féle házat átadják az intézetnek, ha mi a Szilágyi házat átadjuk ispotálynak. Így rá leszek, válaszoltam. — E tárgyban

1015. Hivattam Kenessei Antal urat s kértem, hogy adja ő is belé-egyezését; ne huzzunk most újat. Segítünk a városban is, a Collegiumon is. Rá birtam: járjon végire, hány üresség lesz az intézet növendékei közt: Most gyűlés nem tartathatván, nekem kell a bevételről rendelkeznem.

Oct. 22.

1016. Prof. Szücs urat megkértem: készítsen s vezessen jegyzőkönyvet azokról, miket az iskolák megnyitása tárgyában eddig tettem s még teendek. Igérte.

1017. Ugyanazt megkértem: tegyen ismét kérdést Kir. Főbiztos Ő méltóságánál a honvédek iránt. Csak hamar olly izennel jött vissza, hogy holnap délután nyereándunk talán választ.

1018. Buzás Pál új professor úr jelentette, hogy örömet elvállalja az Universalis Historia rendkívüli tanítását. Saját tudományaiból pedig — akaratomhoz képest — tanítandja a Jus-Romanumot és a Generalis Statisticat.

1019. Estve szerencsém volt tek. Ravaszdi István úrhoz. Megdöbbenve hallottam tőle, hogy a felsőbb iskolák — Académiák — nem fognak megnyitni s így Collegiumunk sem a felsőbb tudományokra nézve.

1020. Nadányi Károly úr folyamodott hozzám, fiának bevételeért a Szilágyi Intézetbe. Utasítottam Kenessey Antal úrhoz hátrattal, nines-e kifogása.

Oct. 23.

1021. Paptársaim udvaroltak Uray Bálint Királyi Főbiztos Ő méltóságánál, az én nevemben is. Előhozta a honvédek dolgát s izenetet küldött szóval. nb. Ezt én írásban adattam ki magamnak n. t. Fésős úr által.

1022. Ugyancsak Ő méltóságától prof. Szücs úr is elhozta e tárgyban az izenetet (némi különbséggel az előbbtől). Generalis Ludwig úr nem avatkozhatik magától e tárgyba, ha nem mindjárt felírt. Onnan kell várni utasítást. Addig pedig, mint benevalus Studiosusok hadd hallgassanak leczkéket. De e véleményt se köröztessem. NB. Ezt is írásba kértem s úgy vettem át.

1023. Tek. Ravaszdi úrnak 1019. sz. a. bejegyzett szavai miatt aggódom, áthozattam n. t. Fésős úrtól s újra megnéztem az iskolák kinyitására érkezett magas Rendeletet, megnyugodva láttam, hogy kivétel nélkül minden iskoláról szól.

NB. NB. Nagyt. Fésős úr jelentette, hogy esp. Balog Péter úr egyház vidékében könyörgést tartani rendelt meggyógyulásomért. Elérzékenyülve érttem, de nem helyesetem.

Oct. 24.

1024. Prof. Vecsei József úr jelentette, hogy rég elhatározta már az egyházi rendből kilépni. Eddig e lépése semmi rendeletembe nem ütközvén, nem jelentette azt. Most a külvisélet tárgyában fensőbb parancs folytán kiadott rendeletem úgy kívánván, jelenti: Tudomásul vettem.

1025. Dr. Lonovich úr mostoha fiának Fényes N.-nek a Szilágyi intézetbe fölvetését, közel atyafiság jogán, kéri.

A folyamodványt, véleményadás végett, t. Kenessei Antal úrhoz utasítottam.

1026. Nagyt. Fésős urat megkértem: értekezni tisztársainkkal, mikor kellene itt az iskolák megnyitására predikálni.

1027. Ugyanaz jelenti, hogy tek. Karap és Sági urak holnap IX. órákor ide jövendenek értekezés végett.

NB. Estve méltóságos Uray Bálint úr megalázta magát hozzám. Ennek igen örvendtettem. Ma délután volt nálam Patay Sámuel úr is.

Oct. 25.

1028. Nagytiszt. Fésős és prof. Szücs urak beadták írásban, mint kértem, Uray Bálint Ő méltóságának 1021. és 1022. sz. alatt bejegyzett válaszszavait.

1029. A főnebbi 1027. pont folytán, megjelentek nálam az illető urak: de mivel álmatlan éjem után igen gyenge voltam, holnapra kértem megjelenésüket.

1030. Szilágyi intézetbeli nevelő György Lajos bejelentette magát nálam. Kérdésemre: hány üres hely van a növendékek között? felelte hogy négy. nb. Drevenyák Ő ngs. meglátogatott: panaszkodott mellőztetése felől az Uray kineveztetése által. Maga Bécsbe megy stb.

nt. Prof. Révész úr utasításomból udvarolt Uray Ő méltóságánál. Referalt. nb. Egyensformája nincs. Mindenét elvitték az orosz katonák. Elég szívesen fogadtatott Ő mtga. által.

Oct. 26.

1031. Tanácskozányban együtt voltak nálam: tek. polgármester Poroszlai, tek. Karap, Sági, prof. Szücs Istv. n. t. Fésős urak. Előadtam a főiskola megnyitására vonatkozó nézeteimet, céljaimat.

Megkértem n. t. Fésős urat, minden tárgyalásaink jegyzőkönyvbe iktatására. Megállapodásunk egyike volt: az 1848 előtti iskolai törvények átnézzessenek, a mennyiben szükséges leendő módosíttassanak, ostrom-állapotú rendkívüli helyzetünk tekintetében pedig egy két cikk új törvények készíttessenek. Megkértem e munkára t. Karap és Sági urakat professor urakkal egyetértőleg.

1032. Rector-prof. Erdelyi József, prof. Zákány J. urak bejelentették magukat hazaérkezettükkel. Ez alkalommal

1033. Megkértem prof. Zákány urat: vállalja el most a német nyelv tanítását, könnyítvén magán egyéb tantárgyaiban. Időt engedtem a gondolkodásra.

1034. Prof. Török József úr beadta a tantárgyak jegyzékét melyeket jövő iskolai évben előadni szándékozik.

Oct. 27.

1035. Lediktáltam n. t. Fésős úrnak a tegnapi Conferentia megállapodásait pontonként, hogy fogalmazza jegyzőkönyvileg.

1036. Prof. Szücs István úr — az 1016. pont folytán — elhozta az iskolai tárgyakra vonatkozó jegyzőkönyvet, a mint azt elkészítette oct. 21-keig.

1037. Utasítást irattam — n. t. Fésős úr által — rector-professor úrhoz, a professori gyűlések tárgyában. Felhatalmaztam, hogy ilyeneket — valahányszor szükséges leendő, de legalább hetenként egyszer — hívjon össze: de, mint hogy most egyedül magam vagyok mindenről felelős, minden hétnek végén az ilyen gyűlések hitelesített jegyzőkönyvei, mint szintén az iskolai törvényszék jegyzőkönyvei is, nálam bemutatandók lesznek. Expediáltam n. t. Fésős úr a maga nevében.

1038. Elöttem bontatván föl a bánati General-Commandonak Superintendentiánkhoz intézett levele, melyben felvilágosítást és véleményt kér a Deliblácsi papság ügyében — a mennyiben a nevezett gyülekezet makói káplán Tóth Ferenczet kívánja rendes papul: azonnal válaszlevelet diktáltam, annyit jelentvén még most csak, hogy az illető esperesi hivatalt körülményes jelentéstételre utasítottam, majd ennek nyomán kimerítő tudósítást adandó.

Megkértem n. t. Fésős urat, hogy az eredeti levél közlése mellett, írjon illy meghagyással esperest Kiss Bálint úrnak.

1039. Prof. Zákány József úr, az 1037. pont folytán, jelentette hogy kész elvállalni a német nyelv tanítását, úgy hogy abból hetenként három, a franciából 2, a neveléstanból 5 órát adand. Megköszöntem.

1040. Ugyanaz és prof. Szücs urak, mint classium inspektorok, jelentették, hogy praeceptorokat tennének, de nem tudják mi lesz és honnan azoknak fizetésök? Sokan akarják s óhajtják visszahozatni a privatát.

Válaszoltam: hólnap fél-tíz órára jöjjenek elő Conferenciába, hova az 1031. sz. a. nevezett urakat meghívhatni kértem.

Oct. 28.

1041. Az 1038. sz. alatt diktált levelet aláírtam, expediáltattam.

1042. Rector-professor Erdelyi Josef úr, —

igen váratlanul s meglepően, — professori hivatalát előttem resignálta. Én, figyelmeztettem, mi nehéz helyzetbe hozna bennünket, engem kivált, e lépése által jelen körülményeink között. Kértem hagyjon fel e szándékával. Gondolkozzék még. Én úgy tekintem, mintha nem is jelentette volna.

1043. Conferencia a többször nevezett urakkal.

1. Honvédek bevételeit ismét elő hoztam. Aggódok, mert nincs kihez vetni hátamat ha kérdőre vonatván, Uray Bálint Ő méltósága szavait nem hozhatnám fel — nem is akarván használni — mentesül. A jelen voltak úgy nyilatkoztak, hogy én lévén felelős, tegyem a mit jobbnak látok. Én azt nyilvánítottam, hogy ha ilyenek jövedenek, utasítani fogom őket a katonai parancsnoksághoz; ha onnan engedélyt nyernek, bevételek. Ellenkező esetben, várják el míg Rendelet jöved ügyökben.

2. Privatak. Ezzel összefüggőleg a praeceptorok fizetése indítványoztatott: adjunk ezeknek együtt kosztot az alumnusok Cassájából 40. forintjával fizetvén egynek egynek. Helyül szolgáljon a Diószegi-féle ház. Gondolkozzunk még róla.

3. Tanítási helyekről gondoskodni, ha a Collegium ki nem ürül, mi pedig már látnivaló. — Több indítványt Pogármester úr holnapig halasztatni kér.

October 29.

1044. Nagytiszt. Fésős úr kérdést nyújtott be hozzám: vajjon a komáromi és pétervárad várból kibocsátott honvédek alá esnek-e a házassági tilalomnak? Felfogásom terjeszteni királyi Főbiztos Ő mtga. eleibe.

1045. Levelet diktáltam s elküldöttem tek. Polgármester úrhoz: tegyen kellő intézkedést, hogy a helybeli polgárok, kik tanulókat szállásra és kosztra felvállalni szándékoznak, tétessenek előre figyelmesekké a rajtok fekvendő kötelelességekre, nehogy utóbb nemtudással mentsek magokat. Másképp feggelmet tartani nem lehet.

1046. A főnebbi 1044. pont iránt levelet diktáltam s küldöttem Uray Bálint Ő mtghoz, utasítást kérvén, általánosan közzé teendőt.

1047. Nagy László — hajdan kokadi, utóbbi tábori lelkész úr bemutatta magát nálam, alkalmaztatását kérvén. Várakozásra utasítottam, míg ügyök eldöntve leendő.

1048. Tegnapi Conferentiánk nem folytathatott, többek elmaradván. Csak három prof. urak voltak jelen. Ezek elkezdették olvasni az átnézett törvényeket, javasolt módosításokat.

1049. Prof. Erdelyi úrral ismét beszéltem lemondása felől. Még ma időt adtam a megfontolásra. Én semmi esetben el nem fogathatom, nem is fogadom. De, ha még is kilép, akkor kényszerültségből kell s fogok intézkedni. Hozza elő ezt a tárgyat tisztársai között.

1050. Gáborjáni prdr. kérdést tevé: hogy volt honvéd házasodni akar s elő mutatott egy útlevelet, mely őt honvédre szól név nélkül. Nem lehet elfogadni.

NB. Estve Sárvári Ferencz öcsém hozta szóval Uray B. Ő mtgának izenetét, miszerint az jelentett nála, hogy némelly érmelléki papjaink nem tesznek a mennyit tehetnének. (Sárközi úr jelentette)

1051. Nagyt. Fésős urat megkértem: terjeszszé

előnkbe rövid kivonatban az első pásztori levelemre bejött esperesi tudósítások tartalmát a hódolati istentiszteletek megtartása iránt.

1052. Levelet irattam n. t. Fésős úr által rector-prof. Erdélyi úrnak. Adjon a professoratus véleményyt.

a. A hosszas távollét után visszatérendő itt tanult ifjaknak, úgy szintén a máshonnan ide jövődőknek felvétele körül követendő eljárásról.

b. Kétségkívül jönni fognak volt honvédek. Ezekre nézve már van Parancs: hogy katonai hatóság alá tartoznak. Mit kelljen tennünk az ilyenekre nézve?

Oct. 30.

1053. Délelőtt Conferentia. Jelen volt egy kis ideig t. polgármester úr is és biztatást nyújtott, hogy két hét alatt üres lesz a beteg katonáktól Collegiumunk.

a. Megállapodtunk, hogy az iskolák minden esetre megnyitattanak a kijelölt napon.

b. A Collégium kiürítéseig kívül tartassanak mind a deákok mind a Classisták lezckéi különböző helyeken: leány iskolák, rajziskola. Consistorialis ház, ophorium stb. Ha szintén prof. urak e miá csak egy egy lezckét tehetnének is naponként.

— Zákány prof. úr biztatott meg tervkészítéssel, még ma mutassa be délután.

c. A bejövendő deákifjak utasítsanak; hogy úgy fogadjanak most szállást, míg majd bemehetnek lakni, meg — ha ezt nem tehetnék — menjenek most haza további tudósításig.

d. A két újból alkotott törvénycikk — az ostromállapothoz alkalmazva — megállapított.

e. A rendes törvények — átnézetve — olvastattak.

f. Professor urak részéről — Szücs István úr által — szóval előterjesztetett a professoratus véleménye az 1052. sz. a. levélre.

Helyesltem s az írásbani kiadást utasításul adtam.

1054. Délután folytatódott a tanácskozmány, melyen

1. n. t. Zákány úr bémutatta tervjavaslatát a tanítási helyekről. Classisták nyolcz leányiskolában, consistorialis házbán, Szilágyi intézetben, a kezdő classista-deákok: rajziskolában, ephoralis nagyobb szobában; Tóth Mihály úr szállásának egyik nagyobb szobájában; ha prof. uraknak úgy tetszik, saját szállásokon tanítsanak. Helyesltem s. t. Polgármester úr megkérte, hogy tíz házgazdák által tétesse közzé, mi a templomokban is Nov. 4. meghirdetendő leszen, hogy 5-kén megnyilnak az iskolák.

2. A rendes törvények tovább olvastattak.

3. A privatak ügye holnapra halasztott.

4. Megnyitás módja. Nagy templomban könyörgés. Onnan a fensőbb tanulók mennek a rajziskolába. Ott Búzás Pál úr, — előző napon már nálam esküt teendő — tek. polgármester úr által beiktatandó. Azután rector-prof. az alkalom és időszerű beszédet tartandó megemlítvén Péczeli halálát, Lugosi és Erdélyi urak kilépését — Törvények felolvastatnak.

1055. Prof. urak jelentették, hogy a magyar-litteratura ideiglenes tanítását leendő Contrascriba Tóth József-re biztatni javasolják.

— Helyesltem.

(Folyt. köv.)

KÖNYVISMERTETÉS

„Égő csipkebokor.“ Református rádioprédikációk 1935—36-ból. Vaskos könyvben összegyűjtve jelentek meg azok a rádioprédikációk, amelyek az elmúlt két évben a Kálvin-téri szószékről elhangzottak. A legtöbb prédikáció Dr. Ravasz László püspöké, akinek igehirdetését országszerte várják. Több prédikációt mondott Muraközy Gyula Kálvin-téri lelkész, de megszólaltak a szószéken mások is, gyülekezeti lekipásztorok, Budapestről: Bereczky Albert Sebestyén Andor, Dr. Szabolcska László, Szabó Imre. Debrecenből: Dr. Soós Béla. A missziói munkák is szóhoz jutottak ifj. Biberauer Richárd, Forgács Gyula, Dr. Főnyad Dezső személyében. Érdekes, hogyan felel a szószék vissza azokra a kérdésekre, amiket a történelem, a kor felad. És érdekes az is, hogy amennyire reális a látható világ dolgait számonvéve ez a modern igehirdetés, éppen annyira nem alkuszik el semmit a keresztyénség világfelettségéből, a reveláció fenségéből. A mai élet viszonyait, a családi élet kérdéseit, az olimpiász által felkavart érdeklődést, a gyermek körül megszólaló evangéliumot, a gazdagság és szegénység problémáit nem kerüli el a rádiós szószék. De éppen így bontja ki a nagy világfeletti igazságokat, sok vigasztalás és sok biztatás van ebben a mai igehirdetésben, útmutatás. Történelmi okmány pedig ez a könyv, de egyúttal építő olvasmány is, soha el nem képzelt egységű gyülekezetnek a lelki kenyere. A kötet ára postaköltséggel együtt 2:60 P. Megrendelhető a Református Kálvin-téri lelkéshiatalban, Kálvin-tér 7.

Keller B.: Mennyei Jelenések Könyve. Írás-magyarázat. Fordította Vargha Gyuláné. Fébé-nyomda, Budapest. VII., Damjanich-u. 28/b. — Ára 4 P.

Kevesen olvassák a Jelenések Könyvét, pedig sokan vágyakoznának megérteni. Még kevesebben merik akár templomban, akár különféle vallásos összejövetelen magyarázni. Olyan ember pedig alig akad, aki magyarázatát könyvben is kiadja. Íme itt van előttünk a könyv — ha fordításban is. A fordítás majdnem minden münél okoz valami értékesökkenést. Itt szinte semmit. Először és főképpen azért, mert a Jelenések dicsőséges könyve egyetemes pünkösdí világnyelvével nem az emberi fül, hanem az emberi szív húrjait akarja különös erővel megütetni. Másodsor meg Vargha Gyuláné — nagy családi tradíciókból is — úgy tud írni magyarul és vallás nyelvén egyben, ahogyan ma magyarhonban kevesen.

A Jelenések Könyvét általában a legnehezebben megérthető könyvnek tartják. Talán így van. De az meg bizonyos, hogy részenként ugyan, de Ézsaiás, Ezékiel, Dánielből stb. egy ilyen könyvre való jelenést és próféciát össze lehetne gyűjteni. S aki a Jelenések Könyvét nem tudja, vagy *akarja* megérteni, az ezeket sem érti és viszont. Éppen az lep meg jölesően és mingyárt az elején e könyvnek, hogy a szerző olyan egyszerűen és világosan — már amit és amennyire ember tudja — tárja fel az addig feloldhatatlannak gondolt titkokat. A hívő örömeivel állapíthatjuk meg, amit a szerző az elején hangsúlyoz, hogy „kijelentés ez, nem pedig elejtés“. Mégpedig *közvetlen* kijelentése Krisztusnak. Őszintén meg-

mondja, amit Ő sem ért, vagy amit majd odaát tudunk meg valamikor. Felhasználja kifejtésében és magyarázataiban a theologia újabb és legújabb eszközeit is kor- és vallástörténeti, lélektani felszereléssel együtt. Bár új könyv, máris valami klasszikus patinát hord magán. Protestáns felekezeti színűnek tarthatnák mások, mi azt hisszük, egyáltalán nem elfogult. Egészséges misztikája teljesen az, ami az egész Bibliát is áthatja. Korrigál egy csomó tévedést, ami gyülekezeteinkben és köztudatunkban megragadt. Legfőbb érdeme, hogy az egyes, egyéni, személyes lelket illető, mint a gyülekezettel és gyülekezetben, a kollektív, magasabb személyben, Krisztus misztikus testében nyert üdvösségről világosít meg bennünket. Nagyon várjuk a II. kötetet.

Úgy véljük, hogy lelkészek könyvtárából nem hiányozhatik, de minden gyülekezeti munkásnak ajánljuk.

Dr. Dancsházy Sándor.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A hajdúhadházi hősök rózsafái. Dícséretreméltó módon választott a hajdúhadházi református egyház a világháborúban elesett hősök emlékének ápolására. 400 fő fajrózsafát szerzett be s ezeket elültette a hősök ligetében. Mindenik rózsafa mellé fehér zománctáblát helyeznek, melyre egy-egy hajdúhadházi hősi halott nevét, születési és halálozási évét írják fel. A rózsafák felavatását hősök ünnepén tartja meg Hajdúhadház község. Az állandóan virágzó, 100 fajta, különféle színű virágokkal pompázó rózsafák gyönyörűvé teszik az alig néhány évvel ezelőtt létesített hősök ligetét s találoan jelképezik azt a gondolatot, mely azt fejezi ki, hogy a hősök emléke az utókor szívében nem enyészhetik el soha.

A nyírábrányi egyház újonnan épülő templomának tornyára április 27-én húzták fel a gombot, mely alkalommal az egyház és iskolálatogatásra érkező Batha László esperes tartott a templom előtt összegyűlt nagyszámú gyülekezet számára istentiszteletet. Résztvettek az ünnepségen Dr. Molnár Béla balmazújvárosi és Bartha Dezső vámospércsi lelkipásztorok is.

A nyírábrányi templomépítés céljára adománygyűjtésre adott engedélyt Szabolcs és Ung k. e. e. vármegyék területén a vármegye alispánja. A gyűjtés eredménye eddig a következő volt: Nagykállóban gyűlt 70 P, Újfehértón 33 P, Balkányban 27 P, Nyírgyulajon 17 P, Nyírbogáton 75 P, Nagykállóban és Nyírbogáton egy-egy vasárnap Némegy István lelkipásztor prédikált és kért adakozást a nyírábrányi református templomépítés céljára.

Harang-, templomszentelés és lelkészbeiktatás Nyíradonyban május hó 9-én. Ünneplő ruhába öltözött tanyavilág igyekezett már a korai órákban a község felé. A térségeken székértábor mutatta, hogy ünnepi érzés lett úrrá a lelkeken. A templom előtti úttesten leventék egyenes sorfala állott élő kerítésként. A feldíszített diadalkapu mellett a helybeli és a környék intelligenciájának nagy tömege kötötte

le az ember figyelmét, ahol a férfiak ruhája s a palást feketesége tarka képben olvadt össze a nők színes ruhájával. Türelmetlen pillantások vetődtek Hajdúszámszon felé majd üdvözlő éljenzés zúgott föl, amikor láthatóvá lett a négy pompás fehér ló által vont hintó, melyen a tiszántúli egyházkerület szeretetben álló püspöke Makláró Károly Óméltósága hitvestársával érkezett. A közigazgatási üdvözlések után Porzsolt István a középszabolcsi református egyházmegye esperese s a helybeli lelkész Hetey Sándor tolmácsolták az egyházmegye és a helybeli reformátusság szívből fakadó üdvözlését. A virágokból és az üdvözlésből bő rész jutott a Méltóságos Asszonynak is. A diadalkaputól tizennégy palástos lelkész Dr. Nánássy Andor egyházmegyei gondnok, vitéz Ujfalussy Gábor országgyűlési képviselő, Dr. Erdős Károly egyetemi tanár, Sipos Ferenc főszolgabíró kísérték fel püspök urat Kálnay Zoltán főszolgabíró lakására, ahol a háziasszony fogadta magyar kálvinista vendégszeretettel magas vendégeit. Rövid időzés után megindult a palástos menet a templom felé, ahol a virágokkal díszített harang előtt a XC. zsoltár dallama könnyes, boldog lelkekből szállott az ég felé. Az elfogódás oka érthető, hiszen 223 év után új református élet támadt Nyíradonyban. A hosszú ideig szörványéletet éltek, míg öt évvel ezelőtt egyházi főhatóságunk Nyírmihálydinak segédlelkészt adott, Nyíradony gondozására, ahol Hetey Sándor kitartó munkája következtében kényébe szedődtek a szétszórt lelkek. A természet májusi ragyogó pompája is együtt látszott érezni az ünneplőkkel. A zsoltáréneklés után Porzsolt István esperes az I. Tim. I. 17. versre épített beszédben méltatta a harang jelentőségét. A harang felavatása után az új harang csengő hangja mellett vonult be az új templomba a gyülekezet, ahol Hetey Sándor lelkészt Makláró Károly püspök iktatta be szent szolgálatába, aki a 121. zsoltár 2. versén építette fel megkapó beszédét. Az új lelkész bemutatkozó beszéde után Makláró Károly püspök avatta fel és adta át rendeltetésének az új templomot, amelynek minden tégláját a szeretet és áldozatkészség teremtetta meg. Molnár István nyírmihálydi lelkész lendületes előadásában elevenítette meg az egyház 223 év előtti multját és jelenét. Az Ő előadásából tudtuk meg, hogy a harangot Gődény Ferenc főgondnok és családja adományozta, aki ezzel csak megkezde adományainak sorozatát, de nem maradt el utána senki, mert jólesett hallanunk, hogy Kálnay Zoltán főszolgabíró, Kiss Lajos főjegyző, Dr. Kalló Sándor orvos, a tisztviselők, az iparosok s az egyszerűbb emberek is, mind-mind áldoztak az úr oltárán. Az istentisztelet alatt Dankó Gyula jegyző szólóénekeivel emelte az ünnepi áhítatot. Minthogy a templom egész környéke telve volt hallgatósággal, az istentiszteletet hangszóró követítette a kintlévők számára. Az istentiszteletet fogadás követte, amelyen a gör. és római kath. egyházak, az izr. hitközség és erkölcsi testületek üdvözölték Kálnay Zoltán főszolgabíró lakásán püspök urat. Az ünnepi programot közebed követte a kultúrházban, ahol már a terítés szépsége elárulta, hogy gondos női kezek díszítették a gazdagon megrakott asztalokat. Testvéri szeretet gondoskodott a 250 vendég kiszolgálásáról. Az első pohárköszöntét püspök úr mondotta Főméltóságú Koimányzó urunkra, e nyitány

után egymásután emelkedtek föl a szónokok, az üdvözlésekre adott válaszában Püspök úr testvéri jobbot nyújtott a más vallásfelekezetűek felé és felhívta a jelenlevő lelkészeket, hogy adják is hírül felettes hatóságaiknak, hogy nemcsak szóval, de tettekkel is kész munkálni a testvéri szeretetet. Szavai osztatlan örömet és lelkesedést váltottak ki. Vitéz Ujfalussy Gábor országgyűlési képviselő után kedvesen emlékezett meg Tóth András nyíregelsei lelkész a beiktatott Hetey Sándor gyermekkoráról, aki lábaitól emelkedett a szószék magaslatáig. Ő volt, aki keresztelte, konfirmálta, a teológiára irányította, szavainak igazságát bizonyították az ősz apa szeméből aláhulló könnyesepek, amelyek nem akartak megállni az öröm és a meghatottság miatt. Az ebédelők délután öt óráig maradtak együtt, amikor újra fölesendült az új harangimára hívó szava. A délutáni istentiszteletet Szarka László nyírbogáti lelkész látta el, Dankó Gyula jegyző szárnyaló énekével újra a végtelenség felé emelte a lelkeket. Az egész napon érzett a gondos, odaadó szeretet, amely az előkészítés és kivétel nagy munkájából bő részt juttatott a női táboron kívül Kálnay Zoltán főszolgabíró, Kiss Lajos főjegyző, Gódey Ferenc főgondnokoknak, de hisszük, hogy sok törődésükért bő kárpótlást találtak a lelkek örömmámorában.

Az Országos Református Lelkészegyesület ápr. 21-én Hajdúhadházon országos értekezletet tartott, melyen résztvettek Dr. Ravasz László és Maklár Károly püspökök feleségeikkel együtt. Az értekezlettel kapcsolatban a gyülekezet számára református nap volt. Reggel a templomi istentiszteleten prédikált Dr. Szaboleska László budapesti lelkész. Utána az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegyei lelkészi értekezlete volt. Megalakult az egyházmegyei Lelkésznék Szövetsége, a Hajdúhadházi Református Nőszövetség. Egyben Maklár Károlyné vezetésével megszervezték az egész tiszántúli egyházkerületre kiterjedő Lelkésznék Szövetségét. Délután öt órakor a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság tartott irodalmi délutánt a templomban, melyen előadást tartott Dr. Ravasz László püspök.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Leánykonferenciák Beregben. Folyó év április 5—9. napjain körzeti Leánykonferenciák voltak Vásárosnaményban, Gulácson, Tizsakerecsenyben és Barabáson, melyeken a beregi egyházmegyéből 450 leány vett részt. A konferenciákat Viktor Erzsébet központi főtitkár vezette s szolgálatukkal résztvettek azon Kelemen Gyula esperes és Dékán Elek belmissziói előadó. A résztvevő összes tagokat a megnevezett gyülekezetek látták vendégül nagy szeretettel.

Presbiteri konferencia Vásárosnaményban. A beregi egyházmegye presbiterei április hó 13-án gyülekeztek össze Vásárosnaményban. Bibliát magyarázott, imádkozott és bezáró beszédet mondott Kelemen Gyula esperes. Rendkívül tanulságos, eszméltető és lelkesítő előadásokat tartottak Dr. Csikesz Sándor egyetemi tanár és Görömbey Péter nagykálói lelkész, mint központi kiküldöttek, továbbá P. Buday Ferenc és Gáll János vásárosnaményi presbiterek. Az egyházmegyei elnökség vezetése mellett megalkult az egyházmegyei presbiteri Szövetség, mely

ügyvezetőkké választotta Kósa Béla tivadari lelkész és P. Buday Ferenc egyházmegyei tanácsbíró. A konferencia 200 résztvevőjét a vásárosnaményi gyülekezet látta vendégül közepében. A háziasszony teendőit Kelemen Gyuláné, esperes neje látta el hozzáértéssel és nagy figyelemmel.

Gyűlések. A beregi egyházmegye különböző bizottságai és egyházmegyei Tanácsa április hó 15-én tartottak ülést Vásárosnaményban, április hó 16-án pedig közgyűlés volt. A gyűlés kegyelettel emlékezett meg az egyházi és közélet elhunyt nagyjairól s üdvözlő táviratban köszöntötte Maklár Károly püspököt. Kósa Béla tivadari lelkész számvetőt, továbbá Csátary Jenő jándi lelkész, Csátary Dezső tákosi lelkész, tanácsbírókat tisztségükbe beiktatta. A délben tartott közeped után három közigazgatási és egy fegyelmi bírósági ügy került tárgyalásra.

Kitüntetés. Dr. Tomcsányi Vilmos Pálnét, a Beregi Református Leányegyesületek Szövetségének diszelnökét, Dr. Máthé Belánét, a vásárosnaményi Református Nőegylet elnökét, Kelemen Gyulánét, a vásárosnaményi Református Leányegyesület elnökét és Kelemen Gyula esperest a népművészet és háziipar fejlesztése körül tanúsított eredményes munkásságukért a m. kir. iparügyi miniszter úr elismerő oklevéllel tüntette ki.

A Gárda Vásárosnaményban. A nyíregyházi Leánykálvineum növendékei — a Gárda — két felejthetetlen estét szereztek Vásárosnamény és vidéke közönségének.

Április hó 10-én, szombaton este 7 órakor mutatkozott be a Leánykálvineum 18 növendéke rendkívül magas színvonalú vallásos-estély keretében. A két vallásostárgyú darab ellenálhatalan erővel ragadta meg a hallgatók és nézők szívét: könnyező, síró közönség tapsolt függöny lehulláskor a művészi együttes tagjainak. Megnyitót Kelemen Gyula esperes mondott, közreműködtek még zenezámokkal Román László segédlelkész és Oláh Sándor állami tanító.

Az április hó 11-én, vasárnap este tartott műsoros előadás szép és tökéletes művészetével sokáig páratlan eseménye lesz Vásárosnamény kulturális életének. Már a kora esti órákban a közeli és távoli községekből érkező kocsik sűrűsége-forgása jelezte, hogy kivételes esemény készül. Este 8 órakor az állami iskola kettős termét egészen megtöltő előkelő közönség, az egyházi, politikai és társadalmi élet kiválóságainak jelenlétében mondotta el nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszédét Kelemen Gyula esperes. A Szent Anna tó regéjét s a Kukorica-fejtő című székely népjelenetet bájos szépségű ének-számokkal s a mozgás-művészet tökéletes táncjeleneteivel tette felejthetlenné a Gárda. Az est legművészebb száma s egyben koronája volt az a táncjelenet, melyet Liszt: II. Rapszódijára mutattak be a Leánykálvineum kiváló növendékei. A vásárosnaményi szalonzenekar két zenezámmal tette még változatosabbá a műsort.

Úgy a vallásos-estélyen, mint a műsoros előadáson Dobay Sándorné polgári iskolai igazgatónő, a Gárda fáradhatatlan vezetője ismertette az egyes műsorszámokat. Ezek az ismertetések és bejelentések külön élményei voltak az amúgy is páratlan sikerű estéknek. Kivételes adomány játszani a szí-

vek húrjain, közömbös hallgatóságot megsiratni és megnevetetni s különös isteni kegyelem, ha mind-ezekhez végtelen ügyszeretet, művészi rátermettség és a szolgálatnak ki sem fejezhető buzgalma társul.

Mindkét előadás tiszta jövedelme a Református Szeretetszövetség céljaira fordított. A Gárda tagjait a vásárosnaményi úri családok látták vendégül, fogadták házaikba s amikor eltávoztak, akkor érezték meg igazán, hogy örökre szívükbe is fogadták. R. L.

BIHARÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Testvéri összefogást hirdetek a jóakarató Isten-félő emberek felé. Vitéz Dr. Nadányi János alispán, egyházmegyei gondnok beszéde a bihari református egyházmegye közgyűlésén.

A csonkabi-har-érmelléki református egyházmegye most tartotta rendes közgyűlését, Székelyhídy Béla esperes és vitéz Dr. Nadányi János biharmegyei alispán, gondnok kettős elnöklésével.

Vitéz Dr. Nadányi János világi elnök nagyszabású megnyitó beszédet mondott, amelyben a krisztusi egyházak összefogásának fontosságát hangsúlyozta.

Lehetetlen észre nem vennünk — mondotta —, hogy nemcsak a magyar nemzeti létünk van fenyegetve, hanem a Krisztus evangéliuma, a Krisztus egyháza az egész világon meg van támadva. Ebben a küzdelemben minden egyes istentelen ember keze megtalálja egymást a sötétségben is. Mi keresztyén felekezetek e támadással szemben elszigetelve állunk. Pedig miként a hitetleneknek, úgy minden hívő keresztyén embernek is meg kell találni egymás testvéri kezét. Az életben előforduló, minden korlátok elfelejtésével bátran kulcsolódnunk kell azok kezének, bármily felekezethez tartozzanak is, akiknek a szíve a Szeretet-Istenének ügyéért dobog. Minden visszavonás, húzódozás, késlekedés az istentelenek, a bolsevizmus malmára hajtja a vizet. Azért én testvéri összefogást hirdetek a jóakarató Istenfélő emberek felé. Együttműködésünk feltételét abban találom meg, hogy mindenki köteles legyen magabizsallani, hite megélésében tündökölni, vallásának tanításait, világnézetét mindjobban megismerni. Állítom ha hitünkben, meggyőződésünkben szilárdak vagyunk, az összefogásban nem lehet baj, az csak gyümölcsöző lehet. Segíthetjük egyházunkat, annak intézményeit anélkül, hogy elfogultnak bélyegezhettünk és testvérként köszönhetünk minden más-felekezetű magyart, együtt működhetünk velük közös eszményeink megvalósításában az istentelenség elleni küzdelemben anélkül, hogy hűtlenséggel vádolnának bennünket. Mert ne felejtjük azt, hogy minden egyes keresztyén felekezetnek alapja, közös forrása a biblia, az Isten Igéje és ami elválaszt bennünket, az tulajdonképpen annak magyarázatából fakadó emberi gyarlóság.

A mély hatást tett beszéd után — melyet a jelenlevő egyházi képviselők és világiak hosszantartó éljenzéssel és tapssal fogadtak — a tárgysorozat tárgyalására tértek át.

Nadányi János alispán, egyházmegyei gondnok, elnöki megnyitójában megemlékezett Baltazár Dezső püspökről, s utána Maklár Károly püspök mondott beszédet. Megállapította, hogy az egyházmegyei

közintézmények a fejlődés útján vannak. — Boldog örömmel jelentem itt be — mondotta a püspök —, hogy a debreceni Kollégium négyszázéves fennállását megörökítő alkotásokhoz a kormány elhatározása szerint egymillió pengőt ad az állam. Ennek az összegnek első részletét már beállították a jelenlegi költségvetésbe. Ilyen fejlődés mellett boldog bizakodással nézek a jövőbe. Azok az eszmeáramlatok, amelyek ma nyugtalanítóan hatnak, a bolsevizmus és a pogányság felé hajló germán elfogultság, nem ejtenek kétségbe, amíg református egyházunk hivatását átérző lelkipásztorok és buzgó, lelkes világiak támogatásában biztosítékot látok a jövőndő fejlődésre és haladásra. A püspök beszéde után Székelyhídy Béla esperes mondott emlékbeszédet Baltazár Dezső püspökről.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Egyházmegyénk közgyűlését nem tartott a tavasz folyamán. Tanácsülésünk és bírósági ülésünk április 7-én volt Debrecenben az egyház tanácstermében.

Presbiteri konferenciákat tartottunk egyházmegyénk presbiteri számára április 25-én Derecskén, 26-án Debrecenben. Az egyházmegyének csaknem minden egyházközsége képviseltette magát ezeken a konferenciákon. 6—700 presbiter és más egyházi vezető hallgatta végig az előadásokat. A konferenciát mindkét helyen *Dr. Szász Imre* esperes nyitotta meg. Derecskén az Igét *Dr. Csikesz Sándor* egyetemi professzor hirdette. Előadást tartott *Szabó Imre* budapesti esperes, az ORPSz főtitkára, *Dr. Csikesz Sándor* és *Tályai József* monostorpályi presbiter. Debrecenben az Igét *Szabó Imre* esperes hirdette. Előadást tartott *Helessy Kálmán* kecskeméti lelkipásztor, *Szabó Imre*. A mély és tanulságos előadásokat tartalmas és értékes hozzászólások követték. A konferencia résztvevői mindkét helyen egyszerű, de izletes ebédet kaptak.

Lelkipásztorválasztások a debreceni egyházmegyében.

A *Debreceni Árpád-téri* gyülekezet április 28—29-én tartotta meg a lelkipásztorválasztást. A választás eredményét a 29-i pótszavazás döntötte el. *Papp Imre* debreceni vallásoktató-lelkész választották meg új debreceni lelkipásztorrá.

Gáborjánban a *Miskolczy László* nyugalombavonulásával megüresedett lelkipásztori állásra május 2-án *Könyves Tóth Albert*, ottani segédlelkész hívta meg a gyülekezetet.

*Dr. Papp Géza*t, az újonnan megválasztott kabai lelkipásztort május 9-én iktatta be hivatalába *Dr. Szász Imre* esperes.

A *bárándi* lelkipásztorválasztás május 30-án lesz. A *canonica visitatiók* május 11-én megkezdődtek és kisebb megszakításokkal június 4-ig tartanak.

Egyházmegyénk Lelkésze-gyeselete június hó közepén Monostorpályiban konferenciát fog tartani. Ezen a konferencián tárgyaljuk meg azokat a tételket, amelyeket az ORLE-központ egyházmegyénk lelkészei számára tűzött ki kidolgozás céljából. (—)

Szeretetszövetségi és iskolai célú ünnepélyek Berettyóújfaluban. Időbelileg összesűrítve, de a közönség megértése és lelkes támogatása folytán ennek

ellenére külön-külön kiemelkedő anyagi és erkölcsi sikerrel záruló három jótékony célú műsoros-estély zajlott le a berettyóújfalui református egyházban. Az első május 6-án, Áldozócsütörtökön a református polgári leányiskola rendezésében az intézet kirándulási alapja javára, változatos és gyönyörködtető szép műsorral s a jelzett célra 200 P tiszta bevétellel. A második május 8-án Dobai Sándorné igazgatónő vezetése alatt a Leánykálvineum „kis művészgardájának” építő irányú, komoly, magasszínvonalú s nagy tetszéssel fogadott műsorával a Szeretetszövetség javára 400 P tiszta bevétellel. A harmadik május 9-én az elemi iskola rendezésében iskolai felszerelési célokra meglepően ügyes és szórakoztató műsorral s 200 P bevétellel. A berettyóújfalui közönség tehát négy nap alatt 800 pengőt áldozott egyházi és iskolai jellegű jótékony célra, ami a buzgó szereplőknek kijáró dicséret mellett minden elismerést megérdemel.

Miskolczy László gáborjáni lelkész nyugalombavonulása. Megható és lélekemelő ünnepség keretében búcsúzott a gáborjáni református egyház és Gáborján közönsége öreg lelkipásztortól, Miskolczy Lászlótól, aki 48 éven át vezette nagy buzgalommal és hozzáértéssel a gyülekezetet. Áldozócsütörtökön a református templomban Vass Zoltán h. lelkész által tartott istentisztelet után a nyugalombavonuló ősz lelkész könnyekig meható szavakban búcsúzott el a gyülekezetétől. Megható szavakkal kérte Isten áldását minden hívére és a község minden lakosára. Az egyház és község nevében K. Szabó Sándor községi bíró, presbiter búcsúzott a „Jó öreg Lelkipásztortól”, a fáradságot nem ismerő tanítótól és a község minden ügye iránt érdeklődő derék polgártól. Az egyház-község nevében egy remekműű bőrkötésű Bibliát adott búcsúzóul emlékül át a mehatótt öreg lelkipásztornak, aki elfogódott hangon köszönte meg a hozzá intézett szép szavakat és a bibliát, megemlítvén, „Bibliás Gáborján” nem adhatott volna neki semmi olyan ajándékot, ami neki annyira kedves lett volna, mint a Könyvek-Könyvét, a bibliát, amelyből ő felszázadot meghaladó lelkészi működése alatt mindig erőt tudott meríteni és amelyből alkalmas és alkalmatlan időkben hirdetni tudta Krisztus igazságait.

Makláró Károly püspök és Harsányi Pál esperes avatják fel a debreceni Kossuth-utcai templom új harangjait. A debreceni Kossuth-utcai egyházrész női bizottsága Konecz Aurélné és Baja Mihály lelkész elnöklésével ülést tartott a régi Dóczy-intézetben. Örömmel vették tudomásul Baja Mihály lelkész jelentését a templom ötvenéves jubileumi ünnepségéről, mely a szépen megújított templomban fényes sikerrel folyt le. A művészi benső díszítéssel ellátott templom a debreceni gyülekezet körében általános meglepedést váltott ki. A női bizottság elhatározta, hogy pünkösd másodnapján felavatják a világháborúba elvitt három harang helyett a Kossuth-utcai egyházrész által rendelt két új harangot. A harangszentelés pünkösd másodnapján reggel történik. A harangokat Makláró Károly püspök áldja meg, az ünnepi beszédet pedig Harsányi Pál békésbányai esperes tartja. Ugyanaznap este a női bizottság ünnepi vacsorát rendez, amely egyszersmind be-
zárása lesz a Kossuth-utcai egyházrész ünnepségeinek. Ezzel a női bizottság felteszi a koronát arra a

szép munkára, amelyet három évvel ezelőtt kezdett meg, amikor Dr. Baltazár Dezső püspök elé ötven-
tagú küldöttséget vezetett és kérte a templom re-
noválását.

A harangavató ünnepély részletes programja a következő: I. D. e. 9 órakor a templom előtt: 1. XC. zsolt. Éneklő a gyülekezet. 2. A harangokat felavatja és megáldja Főtiszteletű Makláró Károly püspök úr. 3. Karéneket ad elő a Szentci Molnár Albert Vegyeskar. 4. A hősök harangja előtt a világháború megdicsőült katonáiról megemlékszik vitéz Huszár Endre m. kir. táborigazgató. 5. A harangok megkoszorúzása. 6. Himnusz. Előadja a m. kir. Honvédezenekar. 7. A harangok felhúzója. II. A harangok megszólalása után 10 órakor a templomban: 1. Fennálló ének: 7. dics. 1—2. v. 2. Gyülekezet ének: CXXII. zs. 1—2. v. 3. Bibliát olvas és imádkozik Baja Mihály lelkész, egyházkerületi tanácsbíró. 4. Közének: 32. dics. 5. Prédikál Harsányi Pál gyulai lelkész, a békésbányai egyházme-
gye esperese. 6. Karéneket ad elő a Szentci Molnár Albert Vegyeskar. 7. Himnusz. Éneklő a gyülekezet. D. u. 5 órakor istentisztelet.

A debreceni református főgimnázium Erő cserkészcsapata szokásos évi fogadalomtételi ünnepélyét május 22-én rendezi meg a református főgimnázium udvarán.

Nagyrábén mintegy száz szegénysorsú iskolásgyermek kap mindennap ingyen tizórai tejet.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A felsőszabolcsi református egyházme-
gyébe kebeleztetett kisvársányi gyülekezet nyugdíjazás útján meg-
üresedett lelkipásztori állásra, egybehangzó közfel-
kiáltással Bertalan Zoltán kisvárdai segédlelkészt
hívta meg.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A mezőtúri református egyház presbitériuma az
újjonnan megválasztott presbiterek tiszteletére ismer-
kedés és a közösségi gondolat kifejezésére április hó
25-én este 8 órakor a Kálvin-iskola közgyűléster-
mében közös vacsorát adott. Marjay Károly lelkész-
elnök imája vezette be a vacsorát, amely mindvégig
megőrizte azt a jellegét, hogy református presbite-
rek vannak együtt. A vacsorán felszólaltak Marjay
Károly, aki az új presbitereket köszöntötte, Falussy
Gusztáv, aki beszédében hangoztatta, hogy a magyar
református egyháznak éppen a presbitérium az erős
bástyája s ebben kell Kálvin nagyságát meglátnunk.
Komlósi Gábor lelkipásztor, aki a Mezőtúron meg-
rendezendő Református Élet országos konferenciá-
jára hívta fel a presbiterek áldozatkész figyelmét és
szolgálatkészségét. Mészáros Lajos főgondnok, Só-
vágó Tibor, Herbály András, Benkő Gyula tanárok és
még számosak. Az egész vacsora jó hangulatban és a
testvériség gondolatában telt el.

A mezőtúri Leányegyesület, Keresztyén Ifjúsági Egyesület és cserkészcsapataik május első vasár-
napján, jún. 2-án d. u. 5 ó. a gimnázium tornater-
mében tea keretében Anyák-napját ünnepelte, amely-
nek műsora a következő volt: Közének: a 100. dics. 1. v. Imádkozott Pótor Sámuel hitoktató-lelkész.

Megnyitó beszédet mondott és a KIE 13 új tagját felavatta Marjay Károly lelkészelnök. Minden új tag egy bibliát kapott ajándékba. Az új tagokat üdvözölte Takács Zsigmond régebbi KIE tag. Magyar nótákat zongorázott és énekelt Gellért István református tanító, KIE tag. Szavalt Varga Lenke leányegyesületi tag. Anyák-napi pályázat útján nyert beszédét elmondta Báthory Iona leányegy. tag. Csátary Imre KIE ügyv. elnöke rövid beszédben rávilágított az anyai szeretet iránti hálára s pár szóval vázolta az élővirág átadás szimbólikus jelentőségét. Ezután minden leányegyesületi és KIE tag egy eszép élővirágot vitt a délutánon jelenlevő édesanyjának. A leányegyesületi tagok ezután a teát szolgálták fel a kb. 200 főnyi társaságnak. A teázás alatt a két egyesület tagjai alkalmi magyar nótákat énekeltek. Anyák-napi nyertes beszédét elmondta Patkós Zsigmond KIE tag. Két kis leány utána magyar táncot mutatott be. Szücs Gergely KIE titkár adott elő két alkalmi verset. Bibliát magyarázott és imádkozott Ratkay László KIE főtitkár. Befejezésül közéneknek elénekelték a 245. dics. 10. versét. Minden anya boldogan tekintett az ő élő virágára, gyermekére s áldotta az Istent, hogy ilyen egyesületnek lehetnek tagjai, gyermekei.

Május 18, 19 és 20-án, a pünkösdi ünnepeket követő három napon a Református Élet országos konferenciát rendez Mezőtúron az intelligencia számára. E konferencia vezetője most is Ravasz László püspök úr lesz. Résztvesz e konferencián Maklár Károly, a tiszántúli egyházkerület püspöke, Dr. Tasnádi Nagy András államtitkár, Dr. Szentpéteri Kun Béla egy. tanár, Dr. Révész Imre egy. tanár, Enyedy Andor, Dr. Soós Béla, Dr. Vass Vince, Ecsedy Aladár, Sebestyén Andor és felesége Csanádi Györgyné és még számosak. A részvételi díj vidékiek számára 8 P, ezért szállás, étkezés és kedvezményes vasúti jegy s a konferencia részvételi díja biztosítva van. Jelentkezni a „Református Élet” szerkesztőségénél (Budapest, Kálvin-tér 7) vagy a mezőtúri református egyháznál lehet. Megírandók: név, cím, lakás, mikor érkezik, mennyi időre, igényt tart-e elszállásolásra és vasúti kedvezményre. Aki sem szállást, sem étkezést nem óhajtának, azok számára a részvételi díj 2 P.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Egyházmegyei közgyűlés. Április hó 29—30. napjain tartotta a Szatmári Református Egyházmegye szokásos tavaszi bizottsági, tanács- és közgyűlését. Az első napon volt az építő- és helmissziói bizottsági, valamint a tanács-, a második napon közgyűlés. A helmissziói bizottság foglalkozott egy ifjúsági egyesületi nyári táborozás rendezésével, melyet a nyár folyamán Csengerben, az ottani egyházközség meghívására, az ifjúsági egyesületek titkárságának közreműködésével, az egyházmegye területén működő ifjúsági egyesületek részvételével, a multévi cégyénydányádi konferencia folytatásaként az összes arra hivatott tényezők segítségének kérésével óhajt eredményessé, gyümölcsözővé tenni. Óhajtja és az egyházmegye közreműködésével megtartja a Tóth Sándor esperes halála miatt elmaradt egyházmegyei presbiteri konferenciát ugyancsak még a nyári hónapokban. Az egyes gyülekezetekben mun-

kálkodó női helmissziói munkásoknak figyelmébe ajánlja, ahol ez még nem történt volna meg, a magyaros jellegű, háziipari szöttesek, himzések felkarolását, népünk körében az izlés irányú fejlesztését és az így előállított anyag értékesítésének az ORJO útján, vagy esetleg közvetlen úton elősegítését.

Behatóan foglalkozott a bizottság a szörványok, tanyák lakói lelkigondozásának módozataival és lehetőségével. Elismeréssel vette tudomásul, hogy az egyházmegye három helmissziói köre nagy érdeklődéssel fogadott és mély lelki hatásokkal kísért presbiteri értekezleteket rendezett. Példájuk követségére a többi három kört is kötelezni javasolta.

A második napon megtartott közgyűlést Dr. Gaál Endre az elhunyt esperesről, Tóth Sándorról tartott kegyeletes, szeretetteljes megemlékezéssel nyitotta meg. Vázolta az elhunyt fáradhatatlan munkásságát, anyaszentegyházunkért önfeláldozással lángoló buzgóságát s veszteségét, melyet váratlan, korai kidőlte jelent. Mély meghatottsággal vett tőle búcsút, mint volt elnöklársától, akivel mindig oly igaz megértéssel vezették és vitték egyházmegyénk ügyeit. Hasonló kegyeletes gondolatokban áldozott időszakai esperesi jelentésében G. Szabó Mihály h. esperes Tóth Sándor és egyházmegyénk másik nagy vesztesége, Szabó János v. kocsordi lelkész, egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbíró emlékének, jelentvén a közgyűlésnek, hogy veszteségünkben együttérzésüket és részvételüket az egyházmegye elnökségének kifejezték a testvér békésbánati, hevesnagykunsági és középzsabolcsi egyházmegyék. A kegyeletes emlékezés során néma főhajrával állott meg néhány percre az egyházmegye közgyűlése a veszteség súlya alatt is áldva a Gondviselést, hogy e két hű munkást adta küzdő egyházunknak, egyházmegyénknek, nemzetünknek áldásul, nekünk tovább küzdőknek példánakul. Az elhunyt hű munkások családjainak fájdalmas részvétét, a részvételüket jelentő testvéregyházmegyéknek köszönetét fejezte ki. Június 1. határidővel elrendelte a szavazást az esperesi tisztségre, valamint a lelkészi tanácsbíróira.

Az újonnan választott lelkészi tanácsbíró: Varga Ferenc poresalmi lelkész hivatali eskütétele, a debreceni egyházmegyének a tiszteletdíjak leszállítása kérdésében megküldött javaslata előkészítésére 5-ös bizottság kiküldése és egyházkerületi képviselők választása voltak még jelentősebb mozzanatai közgyűlésnek.

Nagy örömmel és őszinte elismeréssel vette tudomásul a közgyűlés két egyházközségnek a szatmár-ökörítőinak és a penyigeinek nagy anyagi áldozattal és példás igyekezettel, hivatott vezetők és megértő gyülekezetek együtt működésével véghezvitt nagyeredményű építkezéseiről szóló, az esperesi jelentésben is kiemelt jelentést. Előbbi temploma toronyát építette meg, templomát hozatta readbe kívül-belül, továbbá fűtőberendezéssel, villanyvilágítással láttatta el, 33 ezer pengő költséggel, ezeafelül új orgona beállítását határozta el, mintegy 4 ezer P költséggel, mely utóbbi összegnek is már jelentékeay része az egyház tagjainak önkéntes felajánlásából együtt van.

A penyigei egyház a mult évben építette meg két tanerős, egy tanítói lakásos, szépen sikerült iskoláját az egyház tagjainak ugyancsak példás hozzájárulásával és a vezetők bölcs és törekvő irá-

nyitásával s így mindkét egyház bizonyosságát szolgálhatta, hogy nehéz anyagi, gazdasági viszonyok között is meg lehet találni a módját hivatott vezetéssel, népünk áldozatkészsége felkeltésének és egyházaink megépülésének. Nem kétsége ugyanis, hogy az ilyen helyeken a lelki megépülés folyamata áldott korszaka is bekövetkezik. Istené legyen érte a hála, hogy az evangéliumi világosság és nemzeti művelődés eme bástyái a ma nehéz küzdelmeiben reményt, bátorságot növelve szaporodnak!

A közgyűlést követő közebeden elhangzott felköszöntőkben az egység gondolata csendült ki több-izben s minden reményünk megvan a tekintetben, hogy a közelesen végbemenő esperesválasztás ez egység jegyében fog lefolyni s nagy és szép multra visszatekintő szatmári egyházmegye lendületesen végzi Isten áldó kegyelmével magasztos feladatait.

GYÁSZROVAT

Dr. Nemes Nagy Sándor ügyvéd, a romániai nagykárolyi egyházmegye 16 éven át fáradhatatlan buzgósággal és hűséggel szolgáló közszeretben és tiszteletben álló gondnoka folyó hó 5-én elhalt. Temetése május 7-én volt Erdődön.

Veres Sándor nyírlövői lelkipásztor életének 49., lelkipásztori szolgálatának 21. évében, egyévi súlyos betegség után Debrecenben elhalt s az itteni Köztemetőben helyezték örök nyugalomra.

Szabó Imre ny. református igazgató kántortanító életének 64. évében április 15-én Vámospercsen elhalt.

Áldott legyen emlékeztük!

Juhász Iholya, a debreceni Dóczi-intézet növendéke, vitéz Juhász Ferenc tiszabecsi lelkész leánya, 18. évében, rövid szenvedés után Debrecenben elhalt. Gyászoló testvérünk két hónappal ezelőtt ugyancsak váratlan halál után temette el feleségét is. — Isten adjon neki vigasztalást.

KÜLÖNFÉLÉK

A debreceni református Kollégium gimnáziumának olaszországi tanulmányútja. A debreceni református Kollégium gimnáziuma a húsvéti vakációban sikerült tanulmányi kirándulást rendezett Olaszországba 32 résztvevővel. — A tanulmányút vezetője Dr. Kun Sándor igazgató volt, segítőitársai Kornya Sándor és Dr. Ember Ernő tanárok, kísérő tanárok voltak még: Dr. Frick József, Dr. Salánki József és Gaesályi Géza. A szervezési munka hét évre nyúlik vissza, amikor a mostani VII. osztályosoknak az I. osztályban főnöke volt az igazgató, és megígérte nekik, hogy hetedikes korukban elviszi őket Olaszországba, ha a közbeső idő alatt 260 pengőt össze tudnak gyűjteni. Az akkori lelkes megajánlásnak eredményeképpen sikerült 11 hetedikesnek a kívánt összeget megtakarítani. Csatlakozott hozzájuk a felső osztályokból még 8 tanuló és egy református tanárképzőintézeti egyetemi hallgató, továbbá 12 kísérő tanár, tanárné és szülő. A tanulmányút pontosan 3 hetet vett igénybe. Március 17-én indultak el Debrecenből s április 7-én érkeztek vissza. Az útirány a következő volt: Debrecen — Budapest — Bécs — Velence — Milano — Genova — Pisa — Róma — Nápoly — Pompeji — Capri — Róma — Firenze — Triest — Budapest — Debrecen. Rövidség okáért az alábbiakban csak felsoroljuk azokat a láttnivalókat, melyeket a külön-

böző városokban megsejmeltek. Első állomásuk Bécs volt, ahol autocar-ral körsétát tettek a városban, kimentek Schönbrunnba, a Kahlenbergre és a Praterbe. Másnap este felejthetetlen út után, a Semmeringen, Stájerországon és Karinthián át megérkeztek Velencébe. A lagunák városába, melyet magyarok sűrűn látogatnak, két napot töltöttek, s a Szent Márk-teret és templomot, a Canal Grande palotáját, a Doge-palotát, Szépművészeti Múzeumot, a Frari, S. Giovanni e Paolo, S. Maria della Salute és S. Zaccaria-templomokat tekintették meg, továbbá egy üvegfúvó műhelyt, s kirándulást tettek a Lidóra. A termékeny Pó-síkságon keresztül megtett út után érkeztek a legélénkebb forgalmú olasz városba, Milánóba. Itteni másfél napjukat a Dóm, Galleria, Scalaszínház, királyi palota, Brera-képtár, Ambrosiana-könyvtár és múzeum, Sforza-kastély meglekintése töltötte ki. Látták a világhírű temetőt, gyönyörködtek a Dóm tetejéről nyíló kilátásban, s felfrissítették magukat Európa egyik legmodernebb fedett uszodájában. Genova különösen gyönyörű fekvésével délvideki jellegű vegetációjával és gazdagságával ragadta el őket. Egynapi tartózkodásuk alatt a Palazzo Rosso képtárát, a gyönyörű fekvésű és művészi emlékekben csodálatosan gazdag temetőt, Dómot és D'Annunziata-templomot tekintették meg, sétáltak a hatalmas forgalmú kikötőben és villamossal körsétát tettek a város felső peremén. Innen Rómába a tengerpart mentén vezető útukon csak néhány órára állottak meg Pisában, de ez is elég volt a Dóm, keresztelő kápolna és a világhírű ferde torony megnézésére. Rómára öt napot szántak s ezalatt végigtekintették az antik, a pápai és a fasiszta Róma nevezetességeit. A Forum Romanummal kezdték s azután végigcsodálták a császári forumok, a Colosseum, a Palatinus beszédes emlékeit. Látták a capitoliumi, a csodálatosan gazdag vatikáni múzeumokat a Rafael-szobákkal, a Borgia-lakosztállyal és a Sixtusi kápolnával együtt, a Borghese és a nemzeti múzeumot. A templomok megsejmelését a világ legnagyobb templomával, a Szent Péter bazilikával kezdték s folytatták a Szent Pál bazilikával és a minden bazilikák őseivel, a lateráni Szent János-bazilikával. Látták a Pantheont, s S. Maria Sopra Minervát, a S. Pietro in Vincoli, S. Maria in Aracoeli és a Gesu-templomokat, a Venezia-, (királyi-), Falconieri (Collegium Hungaricum)-, Farnese- és Cancellaria-palotákat, Róma legszebb tereit (Piazza S. Pietro, Venezia, Navona, Farnese, Eshedra), voltak a katakombákban, sétáltak a Via dell'Imperon, a Corson, a Via Appia Antica, a Gianicolon. Kirándulást tettek Ostiába, Róma mindinkább fellendülő tengeri fürdőjébe s lenyűgözve állottak az Unita Italia megszületését hirdető Viktor Emánuel-emlék s a faszimusz diadalmas Vezérének nevét viselő Foro Mussolini márványcsodái előtt. Nápoly és a nápolyi öböl, hol 3 napot töltöttek, természeti szépségeivel tett rájuk feledhetetlen hatást. Itt a Nemzeti Múzeumot s a magyar vonatkozású, emlékekben gazdag Dómot tekintették meg, majd kirándulást tettek Pompejibe, mely eleven régiségtanként tárult fel a klasszikus ókor emlékei iránt fogékony diákok előtt, míg a Solfatara vulkánhoz tett kirándulásuk a természet erőinek hatalmát szemléltette, Caprin pedig a déli tengerpart gyönyörű tavaszát élvezték. A „virágok városát” Firenzét két és félnapig tanulmányozták a következő program szerint: Dóm, keresztelő kápolna, harangtorony, Or S. Michele, Dante háza, Városháza, Loggia dei Lanzi, Uffizi- és Pitti-paloták képtárjai, Boboli-kert, S. Croce-templom, Piazzale Michelangiolo, S. Lorenzo-templom, Medici-kápolnák, Szépművészeti Múzeum, Szent Márk Múzeum. Utolsó állomásuk a régi osztrák kikötőváros, Triest volt, ahol sétát tettek s meglekintették a régi császári nyaralót, Miramarét. Minden baj és zökkenő nélkül, az előre elkészített program sikeres végrehajtása után hatalmas lelki és szellemi gazdagodással érkeztek vissza április 7-én Debrecenbe. A gondos előkészítés, külföldi konzulátusaink szíves támogatása s az olaszok tettekből is megnyilvánuló őszinte barátsága folytán ez a hatalmas háromhetes tanulmányút a diákok részére mindössze 235, a felnőttek részére pedig 275 pengőbe került személyenként. A gimnázium Diákbalalapjából 910 pengő segélyben részesült 8 szegénysorsú kiváló előmenetelű tanuló.

A debreceni református Kollégium 1937 május 6-án, áldozócsütörtökön d. u. 6. órakor a kollégiumi Oratóriumban igen szépen sikerült orgonaavató egyházzenei hangversenyt rendezett a Kollégium és a református egyházzene iránt nagy érdeklődés mellett a következő műsorról: I. J. S. Bach: A-moll preludium és fuga. Játsszotta: Czimbalmos

András V. o. t. kántorjelölt. 2. Gyülekezeti ének. XXXIII. zsolttár 1. verse. 3. Orgonaavató beszédet mondott: Maklár Károly püspök. 4. Bodnár: Orgonaavató kantate. Baja Mihály költeményére szóló-ének, kettős kar és zenekarra, orgonakísérettel. Előadta a tanítóképzőintézet Csokonai ének- és zenekara. 5. J. S. Bach: B-dur preludium és fuga. Orgonán játszott: Hegedűs Tibor V. o. t. oratóriumi kántor. 6. Kodály: 150. genfi zsolttár. Énekelte a Csokonai énekkar. 7. Az oratóriumi orgona történetét ismertette: Dr. Nagy Sándor főgimnáziumi vallásnár. 8. J. S. Bach: a) Sarabande a 6. cselló-süítből. Csellón játszott: Papp László IV. o. t. b) Air a XXXVI. zsolttár témájára. (O Mensch bewein dein Sünde gross.) Korälélőjáték. Hegedűn játszott: Berendi Béla III. o. t. Orgonán kísérte: Bodnár Lajos zenetanár. 9. Ph. Em. Bach: Adagio. Orgonán játszott: Katona József V. o. t. kántorjelölt. 10. J. S. Bach: a) C-dur preludium és fuga. Játszotta: Szekeres László V. o. t. kántorjelölt. b) Fuga a „Mennyből jövén az angyalok” kezdetű protestáns koräl témájára. Játszotta: Újvárosi Vilmos V. o. t. kántorjelölt. Az ének- és zenekart Bodnár Lajos tanítóképzőintézet zenetanár vezényelte.

Nyugdíjazások. Az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézet Végrehajtó Bizottsága a következők nyugdíjazását rendelte el:

1. Miskolczy László gáborjáni lelképásztort 1937 május 1-ével.
2. Kozma Zsigmond biharnagybajomi lelképásztort 1937 május 1-ével.
3. Baksay Árpád szabadszállási lelképásztort 1937. évi április 1-ével.
4. Józán Sándor katádfai lelképásztort 1937 május 1-ével.
5. Benedek Antal gombai lelképásztort 1937 május 1-ével.
6. Nagy István kisújszállási lelképásztort 1937 május 1-ével.
7. Medgyasszay Gyula kunmadarasi lelképásztort 1937 május 1-ével.
8. Melkó István vasmegyeri lelképásztort 1938 január 1-től.
9. Tóth Kálmán kiskunhalasi énekvezért 1937 április 1-ével.
10. Feke Kálmán gyulai énekvezért 1937 május 1-ével nyugdíjazta.

Dr. Ravasz László dunamelléki püspököt a Magyar Tudományos Akadémia másodoslnökévé választották meg. A magyar református egyház most összeült Egyetemes Konventje pedig elnökéül választotta Dr. Ravasz Lászlót.

Dr. Ravasz László püspök Debrecenben. A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztálya Dr. Ravasz László dunamelléki püspököt tudományos érdemei elismeréséül tiszteletbeli tagjává választotta. Dr. Ravasz László székfoglaló előadását április 22-én tartotta Szónoklás és igehirdetés címén.

Moessary László debreceni igazgatótanítónkat a Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya Wodianer-jutalmával tüntette ki.

Hibaigazítás. 1937 márc. 21-én a debreceni tud. egyetemen nem *Horváth László*-t, hanem *Horváth Jenő* aninószai református lelkészt, az erdélyi református egyházkerület külmisziói titkárát avatták theologiai doktorrá „cum laude” fokozattal. Értekezésének címe: „A külmiszió lényege, a külmiszió református dogmatikai alapvetése.”

Nagy Dezső segédlelkészt Maklár Károly püspök úr a püspöki hivatalhoz gyors- és gépiró tisztviselőnek kinevezte.

Dóczy Jenő hagyatéka. A nemrég elhalt Dóczy Jenő nyugalmazott miniszteri tanácsos 16 holdas birtokát három iskolára: a debreceni, sárospataki és nagykőrösi gimnáziumra hagyta.

A debreceni Kollégium négyszázéves jubileuma alkalmából az államtól egymillió pengőt kap, mely összegből megvalósul többek között az új theologus internátus és az első református egyetemi templom is.

Az Országos Református Szeretetszövetség Debrecenben, a kiszabadult rabok számára otthont létesít. Debrecen város erre a célra 1400 □-öles telket bocsátott a Szeretetszövetség rendelkezésére.

A szegedi gyülekezet közzétette azoknak a névsorát, akik református hitüket kitéréssel elhagyták, vagy más felekezet javára reverzálást adtak.

Idegen nevek. Ez év júniusának közepén mezőgazdasági gyűlés lesz Hágában, amelyen a magyar bizottság tagjai többek között a következők: Schandl Károly, Mutschbacher Emil, Nusser János, Nickl Alfréd, Czvetkovics Ferenc, Holzwarth Ferenc, Lenck Jenő, Düsing Miksa, Schandl József, Welmann Oszkár, Siegescu Miklós, Malcolm Gyula. Nem erőszakoljuk a névsormagyarosítást, de mégis kívánatos volna, hogy magyar névvel képviselőnek bennünket külföldön.

Magyar papné előadói körúton Amerikában. Hatheti körútra ment Laky Zsigmondné. Szinte páratlan esemény számba megy az, ami most az amerikai Evangelical and Reformed Egyház Potomac Zsinatában meg fog történni. Ebben a zsinatban, amelyik magában foglalja délkeleti Pennsylvániát, Marylandet, Virginát, West Virginát, North Carolinát és a District of Collumbiát, a zsinat elnöksége körutat szervezett a magyar papné részére. A körút elviszi ezt a magyar asszonyt az egyházmegyei gyűlésekre, az e gyűlésekkel kapcsolatos nagy összejövetelekre, s minden alkalommal mint meghívott szónok tart beszédeket, előadásokat. A programban, útiterveben megnevezett helyeken vagy egyházmegyei gyűléseken történik az előadás megtartása, vagy egyházmegyei gyűléssel kapcsolatos más összejöveteleken s nem kizárólag egyházi jellegű gyűléseken, mert mint a Rotary és Kiwanis Clubok, valamint iskolai összejövetelek is fel vannak véve a programba s több helyen két-három egyház közös istentiszteleteket tart, hogy minél többen meghallgathassák az előadásokat. Az előadások tárgyai a következők: Béke, Nemzetközi jóindulat, mint a béke alapja, Egy halálra ítélt nemzet (Magyarország), Más országok asszonyai, Közép-Európa népei stb. Ezeket az előadásokat már eddig is többszáz helyen megtartotta Lakyné, alapos tanulmányozás alapján lépett ezekkel a nagyközönség elé s több esetben kritikus közönség előtt, mint Hood Collegeban, Fredericks Md., és más felsőbb iskolai összejöveteleken, konferenciákon. A Potomac Zsinat területén szervezett magyar egyházi munka nincs. S hogy mégis nagyarányú az érdeklődés ezek iránt az előadások iránt, az annak tudható be, hogy az előadásokban foglalt magyarokat ismertető anyag megnyerte azoknak osztatlan érdeklődését, akik egy, vagy más helyen hallották az előadásokat, mindent elkövettek, hogy mások is, minél szélesebb körben megismerjék e magyar előadó ismertetésén keresztül az ő népét, a magyar népet, annak kultúráját, művészetét, történelmét, vallásos életét, irodalmát.

A boldogulás útja. (Sziebert Imre m. kir. kormánytanácsos „A boldogulás útja” című előadássorozatából.) A budapesti iskolák tantermeiben csaknem naponta tart érdekes és értékes előadásokat a székesfőváros Népművelésügyi Bizottsága. Idegen nyelveket, gyorsírást, történelmi, művészeti előadásokat hallgathatnak itt az esti órákban azok, akik műveltségüket fejleszteni akarják.

A sok kiváló előadás közül a legnagyobb sikere a „Hogyan lehet szépen, okosan élni”, vagy a „Boldogulás útja” című előadássorozatnak volt. Minden héten zsúfolt teremben beszélt erről a minden ma élő embert igazán érdeklő problémáról Sziebert Imre m. kir. kormánytanácsos, akinek olyan híre szállt szét a városban, hogy a szavaira kíváncsi hallgatók már nem fértek be az előadótermekbe. A sikeréről beszélt Sziebert Imre, hogyan csinálhat bárki karriert, hogyan juthat előre az életben.

A siker és boldogság — mondja —, még a legszerencsétlenebb ember életénél is ott van. Csak ma a sok gondtól, bajtól nem akarják észrevenni az emberek. Én előadásaimban rávezetem hallgatóimat, hogy miként fedezzék fel nehéz perceikben is a boldogságot, az élet szépségeit. Sokat tanulmányoztam a nagy amerikai karriereket, Ford, Edison, Rockefeller életrajzát, a világtörténelem nagyszerű hőseit és rájöttem, hogy nincs igazabb közmondás annál, amely azt állítja, hogy „Minden ember a maga szerencséjének kovácsa.” Igen, ez egy örök törvény. De a szerencse-kovácsolásnak vannak feltételei. Így az akaraterő, a kötelességtudás, az ambíció, az önbizalom stb. Szinte szabályokat lehet felállítani, hogy ki a sikeres, akaraterős típus és milyen emberfajta a sikertelen.

Az az ember például, aki mindig panaszkodik, hogy hiába, neki semmi nem sikerül, annál megfigyelhetjük, hogy szörnyen pontatlan.

Mindig elkérik valahonnan. Minden találkozóra félórával később megy el, soha nem pontos, kapkod és zavartan dadogja: — késétt az óram.

Hát ennek a bajnak egyik orvoslása, hogy tessék azt az órát egy órával előretolni. A pontatlan ember nemcsak találkozóirol, hivatalából késik el, hanem a szerencséséről is. A pontatlan ember nem jó munkaerő és erre rájönnek a főnökei is. Ki bízson egy olyan emberben, aki az önuralomnak még arra a kis akaraterejére sem képes, hogy pontos legyen.

Aki az ilyen kis erényeit, mint a pontosság, időbeosztás, következetesség, gyakorlatlalt kifejezti, annak az életben sikerülni fog az útja.

Sokan azt mondják, hogy ma a sikerhez elsősorban tehetség kell. Ez részben igaz. De sajnos, nem lehet mindenki tehetséges. Nem lehetek én Munkácsy Mihály, nem lehet minden dolgozó lányból Jeritza Mária. Így, mondjuk ki, hogy boldogok a tehetségesek. Én azonban az átlagos képességekkel felruházott egyszerű emberek számára hirdetem, hogy a szorgalom és az akarat őket is a magasba tudja lendíteni.

Előadásomban sorra veszek mindent. Hogyan bánjunk embertársainkkal, ha sikert akarunk elérni. Megmagyarázom példákkal, hogy az udvarias, mosolygó ember barátokat szerez, pártfogókat, akik megsegítik őt mosolyáért. Itt is tanulhatunk Amerikától „Keep smiling” — mosolyogni. Minden baj, gond elmúlik egyszer. Hiába van hideg tél, a tavasz, a május mindig visszajött.

Különösen a fiataloknak nem szabad elveszíteni a fejét. Ővek a világ és ez nem frázis. Műveljék magukat szakmájukban, pályájukon. És akarják, akarják összeszorított fogakkal, ököllel nekifeszülve a sikert.

A pontosság, ambíció kívül nagyon sokszor felhívom a figyelmet arra, hogy a siker egyik főfeltétele a rögtöni cselekvés.

Ha valamit elhatároztunk, ne tétovázzunk, hanem cselekedjünk azonnal. Nem szabad terveinket kihülni hagyni. A határozatlan, tétova embertől rémülten menekül a szerencse istenasszonya.

A gondolatot rögtön kövesse a tett. Persze, ez nem jelenti azt, hogy életünk nagy perceiben meggondolatlanul cselekedjünk. Az ember ilyenkor azt tegye, amit jónak lát. De gyorsan tegye. Még mindig kevesebb baja lehet belőle, mint a tétovázásból.

Még kell értetni az emberekkel, hogy a bajokat ki lehet kerülni. Hogy jó, vagy rossz sorsuk forgatása a kezükben van. Aki vagyont akar szerezni, társadalmi állást, nevet és tiszteletet, az álljon neki a munkának és irányítsa magát a siker útjára. Mondja el naponta húszszor, hogy nincs lehetetlen. Csak tétovázó, önbizalmat vesztett emberek vannak. De ők sem vesztek el. Az életben az a szép, hogy hiába mondanak akármit a lélekkel végzett, akarással csinált munka igenis meghozza a gyümölcsét. Jól láthatjuk, hogy nemcsak örökölni lehet a vagyont és a tisztelt nevet. Sok-sok milliomos él a világon, aki fillér nélkül kezdte. Az ilyen ember legyen a példaképünk, az ilyen akarat erős, igazi férfi. És akkor már mi is úton vagyunk a siker felé.

Csonkamagyarország lakosságának felekezeti megoszlása. R. kath. 6.634.003, g. kath. 201.093, református 1.813.162, ág. h. ev. 534.165, g. kel. 39.839, izr. 444.567, egyéb és ismeretlen 21.490.

Budapesten 128.311 református lakik.

A világ összes zsidóinak száma 16 millió, a világ lakosságának nem egészen egy százaléka. Lengyelországban majdnem 3 és félmillió zsidó él, ugyanannyi Ukrajnában, az Egyesült-Államokban is közeledik a szám a 3 és félmillióhoz. Oroszországban, Szibériát is beleértve, az egymillióhoz, Romániában 650 ezer, Németországban Hitler uralma előtt 450 ezer, azóta jóval kevesebb, ezután Magyarország következik. Csehszlovákiában 480 ezer, Nagy-Britanniában 320 ezer, Ausztriában 310 ezer, Jugoszláviában 210 ezer, Franciaországban 160 ezer. Más államokban kevesebb. Legtöbb zsidó New-Yorkban él, több mint másfélmillió. Magyarországon a legtöbb katolikus Zalában él (92-9%), Hevesben (89%), legtöbb református Hajdúban (76%), Biharban (39%), legtöbb lutheránus Békésben (35-4%), izraelita Budapesten (23%), Zemplénben (9-6%).

A külföldön élő magyarok száma a következő: Ausztria 35.000, Csehszlovákia 970.000, Jugoszlávia 580.000, Románia 1.800.000, Franciaország 40.000, Németország 8.416, Oroszország 20.000, Törökország 1830, Spanyolország 700, Svájc 1427, Délafrika 150, Egyiptom 1000, Északafrika 1900, Amerikai Egyesült-Államok 580.000, Argentína 10.000, Brazília 33.000, Kanada 50.000, Kuba 4000, Mexikó

550, Uruguay 3000, Ausztrália 325. (Bukarestben 80.000 magyar él!)

Newyorkban több magyar él, mint Budapest és Szeged kivételével bármely magyarországi városban. New-Brunswick, N. J.-ben több magyar lakik, mint amerikai.

Amerikában 226 iskolában tanítják a magyar nyelvet! **Az Egyesült Államokban** olyan iskola is van, amelybe csak két gyermek jár. 2250 olyan, amelynek négy diákja van, 3000 öt diákkal, 16.000 hat vagy hét diákkal és 85.000 olyan iskola, amelybe naponta 17 gyermeknél kevesebb jár.

Szép szokást valósítottak meg amerikai református magyar testvéreink. Levelezést közvetítenek magyarországi és amerikai református magyar ifjak között. A gondolat nem rossz. Kívánatos volna, ha a mi fiatalágunk is felvenné a testvéri összetartozás eme kapcsolatait.

Új református templomot építenek a braziliai magyarok. A braziliai magyar reformátusság mult hó 7-én Sao-Paulóban nagygyűlést tartott, amelyre több ezer km-es távolságról sereglettek össze a hazájukat és egyházukat hűségesen szerető magyarok. A nagygyűlés igen fontos lélekmentő munkának nyilvánította a braziliai magyarság körében a református vallásoktatás felkarolását. A lelkigondozás intenzív végzése céljából újabb segédlelkészeket kért az ó-hazából, tekintettel Brazília Európa-nagyságú kiterjedésére és abban a magyarság nagy szétszórtságára. A nagygyűlés ünnepélyes felhívást intézett a braziliai összes magyarsághoz, hogy felekezeti különbség nélkül kapcsolódjék be a braziliai magyar reformátusság szociális munkájába, amely kiterjed minden vallásfelekezetre arra szorult tagjaira. A braziliai magyar református nagygyűlés legkiemelkedőbb határozata az volt, hogy elhatározták, hogy megépítik a Sao-Paulóban működő braziliai magyar református egyház templomát és erre való adakozásra felhívják az egész világon szétszórta magyarságot ép úgy, mint az óhazai reformátusokat. A nagygyűlést istentisztelet előzte meg, melyen Apostol János, a Konvent által a délamerikai magyar egyházak szervezésével megbízott lelképásztor prédikált.

Dánia 400 évvel ezelőtt fogadta el a reformációt s dán posta a jubileum alkalmából Tausen Jánosnak, a dánok reformátorának képével ellátott bélyeget bocsátott ki.

Egy mexikói magyar. Péter Pál mexikói magyar ember két hónapi szabadságot kért hivatalában, hogy Newyorkba mehessen, illet e odavihesse két gyermekét csak azért, hogy azokat magyarul és reformátusoknak neveltesse... Álljunk meg és tisztelettel emeljünk kalapot ez előtt a honfitársunk előtt — így ír az Amerikai Magyar Reformátusok Lapja —, aki nem riad vissza a legnagyobb áldozatoktól sem, csak azért, hogy utódait anyanyelvükben, vallásukban, nemzetiségükben neveltesse; hogy gyermekeinek megadhassa azt, ami nekünk elsősorban jár: a Magyarságunkat!

Mexikóban egy nagyobb tömeg betörte az egyik évek óta bezárt templomot és betódult a templomba imádkozni. Ez arra kényszerítette a kormányt, hogy engedélyt adjon a bezárt templomok kinyitására és az elűzött papok visszatéréséhez.

Moszkvában a bolsevizmus előtt 700 templom volt. Ebből ma már csak 11 áll, de ezek se sokáig, mert szovjetkijelentés szerint 1937. év végére minden templom bezárul Oroszországban.

Oroszországban, mióta a bolsevizmus uralomra jutott — Bero Henrik francia szociálista tudósítása szerint — 28 főpapot, 6778 papot, 6583 tanítót, 800 orvost, 51.850 tisztet, 200.850 rendőrt és tisztviselőt, 11.488.520 földművest és munkást végeztek ki. Az összes ismert kivégzettek száma 11.763.411. Hozzávetőleg 2 millióval több, mint amennyi-áldozatot a világháború követelt.

Spanyolországban a testvérháború előtt a spanyol kath. klérus 60 püspökből és érsekből, 33.500 papból és 20.640 szerzetesből állott. A római spanyol kollégium legutóbbi kimutatása szerint Spanyolországban a vörösek az áldozó papok negyvenszázalékát gyilkolták meg. Ezenkívül megöltek tizenegy püspököt is. Malagában a papság 90 százalékat végeztek ki.

Litvánia ideiglenes fővárosában, Kaunas-ban a gépeket és a kerekeket kenőcs helyett vajjal kenik meg, mert a vaj olcsóbb.

Az alumínium száz évvel ezelőtt még nagyon becses fém volt. III. Napóleon francia császár egy alkalommal udvari ebédet adott, amelyen a legkiválóbb vendégek alumínium edényt kaptak, a kevésbé fontos személyek pedig csak arany tányérról ettek.

A kolibri a legkisebb madár. Sok fajta van közte, amely csak akkora, mint egy tücsök. Hihetetlenül bátor; akárhányszor a sasokkal is szembeszáll.

Indiában a kaszton kívüliek közül legutóbb 2.500,00 lélek egyöntetűen határozta el, hogy belép a keresztyén egyházba. A kasztozba tartozók megvetik ezeket a kaszton kívülieket, akik mind nagyobb számban lesznek keresztyénekké.

India minden részéről az a hír jön, hogy a kaszton kívüliek, akiket a kasztozba tartozók megvetnek és elkerülnek, mind nagyobb számban lesznek keresztyénné. Indiában a kaszton kívüliek 60 millióan élnek. A 2.500,000 lelket számláló echava nép egyöntetűen elhatározta, hogy belép a keresztyén egyházba. Az ilyen tömeges áttérések mind gyakoribbak lesznek a közeljövőben, annak a határozatnak értelmében, amelyet ez év május 22-én az elnyomott kaszton indiai konferenciáján hoztak. A jelentkezőket csak kellő előkészítés után kereszteselik meg.

Argentínában most eresztették vízre a világ első templomhajóját. Patagónia nehezen elérhető szigetein, valamint az Argentina déli részén fekvő szigeteken élő keresztyén lakosság régóta nélkülözi a rendszeres lelkesítő szolgálatot. A lakosság 30 ezer négyzetkilométernyi területen szétszórva él és hatalmas területen egyetlen templom sincs. Ezen a hiányon akar most segíteni a templomhajó.

A japán császár vagy a felesége személye szent, amelyet senkinek sem szabad érintenie. Egy alkalommal a császárné kocsjára felborult és egy szegény japán élete kockázatásával súlyos sérüléstől mentette meg a császárnét. Azonnal lecsukták, mert mentés közben megérintette a szent személyiséget.

Japánban a sárka a gyász színe.

Japán. Az ifjúsági Keresztyén Egyesület itteni szövetsége az ország minden részére kiterjedő nagyszabású evangélizáló hadjárat beindítását tervezi. Különös tekintettel lesznek a nagyöttegek és az iskolák evangélizációjára. A városban és falvakban a tanítók és nevelők számára keresztyén konferenciákat fognak rendezni. Az egész munkát Tókióból irányítják, ahol nagyméretű, színes szemléltető képek, falragaszok, röpcédulák és a keresztyén sajtó termékei hirdetik a Krisztus elfogadásának feltétlen szükségességét.

Thomass Parr angliai lakos csak szikkadt kenyeret, sajtót és tejet evett és mégis 152 esztendőig élt. Egyszer meghívták a királyhoz vacsorára és ott olyan gazdag ennivalót kapott, hogy belehalt.

Az igaz hindu nem iszik olyan pohárból, melyre egy alacsonyabbrendű hindunak a tekintete ráesett.

A KIE Szövetség kiadásában folyó év június hó 1-re jelenik meg Dr. Karácsony Sándor egy. m. tanárnak legújabb műve: „A hegyi beszéd”. Ez a könyv nemcsak Krisztus hegyi beszédének magyarázata csupán, hanem a mában élő ember őszinte írása az életről. A tudós felkészültségével és mégis mindenki számára íródott. Krisztusnak a hegyen elhangzott s már szinte közhellyé vált szavait egészen új beállításban — a haladó élet vonalához igazítva — kapja az olvasó. A kb. 160 oldalas mű ára 1.80 P. Megrendelhető: KIE Szövetség, Budapest, Horánszky-u. 26. Csekk száma: KIE Sajtó, Budapest, 41,415.

Kérelem. Azon lelkésztestvéreket, egyházakat, kik és amelyek a kunszentmártoni református templom építésére adománykérő felhívást kaptak egy csekkklappal és még nem intézhették el azt, bizalommal és szeretettel kérjük, hogy legyenek kegyesek adományaikat a csekkklapon folyó évi május hó 1-ig elküldeni. Még a Tiszántúlról is sok gyűjtőfelhívás válasz nélkül maradt, hálás köszönet azoknak, kik adtak! A kunszentmártoni egyház nevében: *Benkő Victor*, lelképásztor.

Osztrák-magyar diákersere mozgalom. A Verband der Ungarnfreunde (Bécsi Magyarbarátok Szövetsége, Wien I., Kärntnerring 3), amely már négy éve folytatja ebbeli működését, megkezdte ezidei, a közjót szolgáló önálló munkáját az osztrák-magyar diákersere mozgalom terén, amely abból áll, hogy a nyári szünidőre mindkét nembeli diákot utal be vendéglátó magyar pártátsaikhoz, főleg abból a célból, hogy az osztrák diákság magyar pártátsáit a német nyelvre megtanítsa. A Verband der Ungarnfreunde lehetővé tette, hogy ezt a vendéglátást a magyar diákság Ausztriában beutalt pártátsáiknál karácsonykor és húsvélkor viszo- nozhassa. A Verband der Ungarnfreunde ezen a téren elért, közmegelegedést és elismerést bíró tevékenysége nemcsak az osztrák érdekeket védi, hanem elsősorban tekintettel van

a magyarság és a magyar vendéglátó közönség követelményeire és fősúlyt helyez ezeknek jogos és helyes elintézésére. A cseremozgalom iránt érdeklődő i. t. Olvasóink forduljanak közvetlenül a Verband der Ungarnfreunde-hoz (Wien I., Kärntnerring 3), ahol minden felvilágosítást megadnak és a szükséges nyomtatványokat megküldik.

Balaton nyaralásra a legszebb és a legolcsóbb hely a balatonboglári ORTE-üdülő, a református tanárság jóléti intézménye. A furdőidény július 1-től augusztus 24-ig tart. Református lelkészek, egyházi tisztviselők és családjuk a tanárokkal egyenlő rendkívüli kedvezményes áron nyaralhatnak. Napi teljes penzió 4 P, többgyermekes családok jelentősen mérsékelt díjszabást élveznek. Pártoló tagokként mások is bentlakást nyerhetnek. Egy-egy négyhetes időszakra 60 személy vehető fel. Gyönyörű fekvésű telek, hatalmas, árnyas gondozott park közvetlen a Balaton partján, pompás kiépített kóparttal. A villákban kényelmes, új berendezésű szobák. Vízvezeték minden épületben. Bőséges és kitünő étkezés. Szolid úri társaság, hangulatos családi penzió. Levélbeli megkeresésre részletes felvilágosítást ad Dr. Molnár Pál gondnok, Debrecen. Református Gimnázium. A helyek biztosítására ajánlatos a minél előbbi jelentkezés.

Hajdúszoboszlón a kecskeméti református egyházmegyei Lelkészegyesület vezetésében lévő „Bocska Ottthon” az idén május 1-én megnyílt. Napi teljes penzió, mely áll lakás, napi háromszori bőséges és elsőrangú étkezésből, 5 P. Vacsora nélkül 4.30 P. Borralaló nincs. Kiszolgálás 10 százalék. Az Otthon a gyógyfürdőtől csupán három percnnyire, portmentes, szép kertben van. Minden szobában vízvezeték. Rádió, telefon, a legfinomabb kecskeméti gyümölcs. Furdőszoza gyógyvízzel is mindenkor áll a vendégek rendelkezésére. Bővebb felvilágosítást április 25-ig Kiss Emilia gondnoknő Abony, Pest m. Református Esperesi Hivatal, aztán az Otthon vezetősége, Hajdúszoboszló, Doró-zug 3. ad.

Vendégszobák Budapesten. A Budapesti Református Egyházmegye február 1-én nyitotta meg 16 személy befogadására alkalmas vendégszobáit. Két 4 ágyas, egy 3 ágyas, kettő 2 ágyas és egy 1 ágyas szoba, társalgó, furdőszoza és 2 mosdószoza áll a vendégek rendelkezésére. A berendezés és ágynemű teljesen új, a szobák jól fűthetők, egészségesek és tiszták.

A Budapesti Református Egyházmegye a maga hivatalos vendégei ellátása mellett szolgálatot akar tenni azon vidéki lelkészek, tanárok, tanítók és családtagjaik, valamint a lelkészek által ajánlott presbiterek számára, akiket hivatalos vagy ügyes-bajos dolguk a fővárosba szólít. A vendégszobák a IX. Török Pál-u. 4. sz. II. emeletén vannak. (A Kálvin-tér 8. számú ház kapuján is van bejárat.) Egy napi szállás 2 P, reggelivel 2 50 P. Télen a Fűtési díj 30 fill. A négyágyas szobában, ha egy család veszi igénybe, 20% engedmény. Borralaló nincs. Írásbeli jelentkezés kizárólag a következő címre küldendő: Egyházmegyei vendégszobák felügyelője, Budapest IX., Török Pál-utca 4. sz., II. emelet.

Nyaralás. Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miksolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kívánatra szívesen küld: Nagy Józsefné elnök, Miskolc, Kun József-utca 56.

KÜLMISSZIÓ.

A „Hajnal” református külmisziói képes, havi folyóirat, új külsővel és új benső tartalommal jelenik meg. Híreket közöl a világmiszió munkájából és leveleket a magyar miszionáriusoktól. Olvasd és terjeszd!!! Előfizetési díja egy évre: 2 P. Mutatványszámot szívesen küldünk, ingyen!

Használt bélyegeit ne dobja el! Kérjük, küldje el a miszióknak. Csekély kis fáradsággal támogathatja a miszió munkáját.

Ingyen küldünk minden lelkészi hivatalnak felolvasásra való vallásos-esti anyagot, ha azt kéri tőlünk. A nyári hónapok kivételével minden hónapban megjelenik.

A világ különböző országal az elmúlt évben a következő összegeket áldozták a miszió munkájára: Ausztrália 1.390,381 dollár, Belgium 2550, Dánia 534,800, Finnország 106,441, Franciaország 180,259, Németország 1.177,255, Angolország 10.427,982, Délamerika 2.920,724, Hollandia 534,865, Új-Zéland 381,212, Egyesült-Államok 20.290,185, Norvégia 533,319, Délafrika 973,312, Svédország 1.005,589, Svájc 293,734. Összesen 40.752,770 dollár.

Áldozóesütörtök és pünkösdi a külmiszió nagy ünnepei.
Az előbbi alkalomból adja Jézus a nagy parancsot: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket”, az utóbbin a pünkösdi lélek kitöltése után indul a külmisziói munka. Csak akkor ünnepelehetünk igazán, ha ez a két tény határozottan és világosan áll szemünk előtt. Ez a parancs most is szól és Isten lelke most is munkálkodik. Kérjük a lelkipásztorokat és az evangéliumi egyesületek vezetőit, hogy az ünnepkör valamelyik napján tartassék külmisziói nap, amikor igehirdetés, imádság, előadás és adakozás a magyar református külmiszió ismertetését és növekedését szolgálja. Igehirdetési és előadási anyagot kívánatra ingyen küld a Magyar Református Külmisziói Szövetség, Budapest, IX., Kálvin-tér 8. II.

Babos Sándor és felesége bensőséges és megható szavakkal búcsúzott el a külmiszió magyar barátaitól április 20-án. Elmondta, hogy első mandzsúriai utazásakor az erdélyi reformátusok egy gyertyatartót adtak át neki. Először csodálkozva nézte és nem értette, hogy mi szüksége van egy Mandzsúriába utazó misszionáriusnak gyertyatartóra. Aztán megértette a nagy jelképet. benne Ó a gyertya, akit Isten gyújt meg, hogy világítson. A gyertyatartó az otthonmaradókat ábrázolja, akik imádságukkal, szeretetükkel tartják a gyertyát, hogy el ne dőljön és emberi vagy sátáni erők ki ne oltásák. Legyünk mi is a magyar misszionárius ilyen imádságos hordozói.

Gyilkosság a fátyolért. Albániában is elrendelték, hogy mohamedán nőknek le kell vetni a fátyolat. De hivatalos rendelkezéssel nem lehet megváltoztatni az emberi lelket és gondolkodásmódot. Hiába járják esendőrök be az országot, hogy erőszakkal tépjék le a fátyolt és megbüntessék a viselőit. A minap is egy albán városkában előkelő mohamedán férfi kocsiját állította meg két esendőr, hogy a kocsin utazó nő fátyolat le kell venni. A férj nem volt hajlandó erre. Az egyik esendőr előlépett és maga rántotta le a fátyolt. A felzúgult férfi előrántotta revolverét és lelőtte a támadót. Az evangélium nemcsak a fátyolt tudja levettetni, hanem a fátyol mögötti lelket is meg tudja változtatni.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2019—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a Székesfővárosi Diákszálló igénybevétele tárgyában.

Budapest székesfőváros polgármesterének 88,119—1937. VII. sz. kérelmére a fővárosi diákszállóit a kebelbeli tanintézetek igazgatóságainak figyelmébe ajánlom. A diákszállókat tanulmányi kiránduláson résztvevő leány- és fiúdiákesportok vehetik igénybe. Minden résztvevő tanulónapi 40 fillér szállásdíjat fizet. Azok, akik teljes ellátást óhajtanak igénybevenni, személyenként és naponként 2:68 P-t tartoznak fizetni, amely összegért szállást, reggelire 3 deci tejet, 2 drb süteményt, 2:5 dkg. vaját, ebédre levest, húsételt köritéssel, tésztát és kenyeret, vacsorára pedig húsételt köritéssel és kenyérral kapnak. Akár csak szállást, akár ellátást is vesznek a vendégek igénybe, minden esetben az egész tartózkodás idejére személyenként még külön 60 fillér fizetendő a két drb lepedő mosatása fejében.

Az érdeklődőknek felvilágosítást és részletes tájékoztatást küld a székesfővárosi diákszálló központi irodája: Budapest, IV. ker., Cukor-u. 6. sz. III., 26. (Távbeszélő száma: 1-864-67, 1-852-94.)

Debrecen, 1937 május 14.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1979—1937. szám.

KÖRLEVÉL

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 93,700—1937. VII. 2. szám alatt kelt leiratára utasítom a kebelbeli tanintézetek igazgatóságait, hogy a közvetlenül hozzájuk küldött személyi adatok bejelentésére vonatkozó névjegy-

zéket az adatok pontos bejegyzése után illetékes helyér sürgősen felterjeszteni sziveskedjenek.

Debrecen, 1937 május 14.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1864—1937. szám.

KÖRLEVÉL

Tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából közlöm, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 93,595—1937. VII. 2. ú. o. szám alatt a „Magyar Cserkészszövetség” kérelmére elrendelte, hogy a jövőben a követelményeknek megfelelő tanulóknak minden esetben meg kell engedni, hogy az általuk választott cserkészcsapat tagjai lehessenek.

Debrecen, 1937 május 8.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1882—1937. szám.

KÖRLEVÉL

Tudomásulvétel és tájékoztatás céljából közlöm a nagytiszteletű esperes és lelkipásztor urakkal, hogy az 1933. évi május havában megindított temetkezési segélybiztosítási akció 1936 december 31-ig 17,982 (tizenhétézer-kilencszáznyolcvankettő) tagot eredményezett.

Fentiek alapján az 1937. év folyamán elhalálozó esperes és lelkipásztorok igazolt hozzátartozóinak a Gazdák Biztosító Szövetkezete 250 pengő, míg az elhalálozó feleség után 75 P temetkezési segélyt fog folyósítani.

A temetkezési segélyhez való igényjogosultság előfeltétele az, hogy az elhunyt az ő életében az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat temetkezési segély akcióját a tőle telhető módon eredményesen előmozdítsa; parochusnál, hogy a megbízott tisztet állandóan ellátta legyen és megfelelő legyen mindazon kötelezettségeknél, amelyek a megbízottakra elő vannak írva.

Debrecen, 1937 május 8.

Makláró Károly,
püspök.

Pályázati hirdetmény.

A Hajdúnánási Református Gimnázium Igazgatótanácsa pályázatot hirdet a magyar-latin rendes tanszékére az 1937—38. iskolai évre helyettes tanárral leendő betöltésére. A pályázati kérvények — miknek elbírálásánál cserkésztszti képesítéssel bírók hasonló feltételek mellett előnyben részesülnek — az előírt mellékletekkel folyó évi június hó 1-ig adandók be az iskola igazgatóságához.

A kisvársányi egyház II. fitanítói állására 1937 máj. 25-i határidővel pályázatot hirdet. Állás 1937 szeptember 1-én foglalandó el. Fizetés: alapfizetés 10%-a egyháztól, 90% államtól. Református vallású pályázók okmányokkal felszerelt kérvényüket válaszbörítéssel és bélyeggel felerelve Református Lelkeszi Hivatal, Kisvársány, p. Gyüre, Szabolcs megye címre küldjék.

Felvételi hirdetmények.

A debreceni református Kollégium internátusában az 1937—38. tanévre néhány ingyenes és kedvezményes hely kerül betöltésre. A tagok teljes ellátásban részesülnek, az intézet közel 4000 kötetnyi könyvtárát állandóan használhatják, a modern nyelvi szakosok külföldi tanulmányi segélyt kapnak, ezen kívül mindnyájan résztvesznek a tanárképzőben tartott előadásokon, bibliaórákon. A tanárképzőbe olyan református vallású kiváló tanulók nyernek felvételt, akik az 1936—37. tanévben tettek érettségi vizsgálatot jeles eredménnyel. A sajtókezőleg írt folyamodvány a tanárképző igazgatóságához intézendő és folyó évi augusztus 15-ig kell beküldeni a református Kollégium igazgatóságához. A folyamodványhoz mellékelni kell 1. az V—VI—VII—VIII. osztályról szóló bizonyítványokat; 2. érettségi bizonyítvány hiteles másolatát; 3. születési anyakönyvi kivonatot; 4. a szülők vagyoni állapotáról szóló hatósági bizonyítványt; 5. a tanári pályára való alkalmasságot igazoló hatósági orvosi bizonyítványt; 6. az intézet vallástanárától kiállított és igaz-

gatójától láttamozott ajánlást arról, hogy a pályázó református keresztyén meggyőződéses, vallásos ifjú, aki a református tanárképző célkitűzését majdan nevelői munkájában érvényesíteni alkalmas és belső odaadásból kész: 7. kötelező nyilatkozatot arról, hogy első nyomtatásban megjelenő tudományos munkáját (doktori disszertációját) 50 példányban igyen a tanárképző könyvtárának rendelkezésére bocsátja; 8. végül válasz céljára megcímzett és portómentesített levelezőlapot, vagy levelet. A folyamodványban jelezni kell a folyamodó atyjának (gyámjának) nevét, polgári állását, lakáscímét, a *szaktárgyakat, amelyeket a jelölt választani kíván* és azt, hogy mily fokú nyelvismeretei vannak. Kívánatos a személyes bemutatkozás. Debrecen, 1937 május 1.

Dr. Péter Zoltán,
mb. igazgató.

TÁJÉKOZTATÁS

a hajdúböszörményi református Boeskey gimnáziumba és a vele kapcsolatban álló Kálvineum fiúinternátusba az 1937—38. iskolai évre való felvételre.

Az Országos Református Lelkészegyesület tulajdonát képező Kálvineum fiúinternátusba a jövő iskolai évre ingyenes, kedvezményes és fizetési helyekre felvesznek olyan tanulókat, akik középiskolai tanulmányaikat a hajdúböszörményi református Boeskey gimnáziumban öhajták folytatni. Ingyenes helyekre csak református lelkészek és kántorok árvaít veszik fel. Földíjas és kedvezményes helyekre kivételes esetben más tanulókat is felvesznek, akiknek példás magaviseletükön kívül, jeles, vagy jó előmenetelük van. Fizetési helyekre felekezetre való tekintet nélkül felvétetnek más gimnáziumi tanulók is. Ingyenes helyekre folyamodók a Kálvineum igazgatótanácsához intézett kérvényeiket — melyhez csatolni kell a felvétetni kívánó növendék iskolai, születési és hatósági bizonyítványán kívül az illető lelkésznek bizonyítványát is — legkésőbb július 5-ig kell beküldeni a Kálvineum igazgatósága címére, míg a fizetési helyekre az iskolai bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeket augusztus 5-ig kell beküldeni a fenti címre. Fizetési helyre felvett tanulók évi ellátási díjban 500 pengőt, beiratási és orvosi díjban 50 pengőt, szappandíjban 5 pengőt tartoznak fizetni négy részletben, vagy külön engedély mellett havonként. Tényleges szolgálatban lévő református lelkészek, tanítók és kántorok gyermekei évi 450 P. ellátásdíjat tartoznak fizetni a mellékdíjakon kívül. Az intézet régi növendékei csak tanulmányi értesítőjüket tartoznak bemutatni. — A gimnáziumban az V—VIII. osztályokba járó növendékek vagy a görög, vagy a francia nyelvet tanulhatják. Lelkészárva a görög nyelvet kötelesek tanulni. Bővebb felvilágosítást és tájékoztatást kívánatra készséggel küld: Hajdúböszörmény, 1937 április hó.

a Kálvineum fiúinternátus
igazgatósága.

Felvétel a debreceni református Dóczy tanítóképzőbe az 1937—38. tanévre. A tanítóképzőintézet I. osztályába való felvételért a folyamodványokat az igazgatósághoz címezve június hó 1-ig kell benyújtani. Felvételi tájékoztató úgy a képzőintézetbe, mint az azzal kapcsolatos internátusba való felvételre vonatkozólag az igazgatóságtól kérhető.

Debrecen, 1937 május 1.

Az igazgatóság.

FELVÉTELI HIRDETÉMÉNY.

A nyíregyházi református tanítónőképzőintézet I. osztályába az 1937—38. iskolai évre felvétetnek azok a tanulók, akik a 14. életévüket betöltötték, de 16 évnél nem idősebbek s akik a gimnázium, vagy a polgári iskola IV. osztályát jeles, vagy legalább jó eredménnyel elvégezték. *Elégséges bizonyítvánnyal folyamodók kérvényét az igazgatóság nem veheti figyelembe.*

A kérvények beadási határideje május hó 31.

A kérvényhez csatolni kell:

1. A gimnázium, vagy polgári iskola III. osztályáról szóló bizonyítványt és a IV. osztályról a félévi értesítőt, illetve, ha a folyamodó már végzett az előző évben, a IV. osztályról szóló bizonyítványt. Utóbbiak hatósági bizonyítványt is kötelesek csatolni annak igazolására, hogy szülei felügyelet alatt állottak és hogy magaviseletük ellen erkölcsi szempontból semmi kifogás nem volt. Akik

a folyamodás évében végzik a IV. osztályt, évvégi bizonyítványukat pótlólag kötelesek beküldeni.

2. Születési anyakönyvi kivonat.

3. Hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy a folyamodó teljesen egészséges és a tanítói pályára alkalmas.

4. Folyamodó nevével és pontos címével ellátott és felbélyegzett hivatalos nagyságú borítékot.

Tandíj protestáns vallásúaknak évi 150 P, másvallásúaknak évi 250 P. A mellékdíjak összege 32 P. Érettségi bizonyítvány alapján (csak jeles, vagy jó minősítésükről lehet szó) a IV. osztályba történhetik átvétel a szabályszerű osztálylétszám keretében.

A kérvények a tanítónőképzőintézet igazgatósága címére, Nyíregyházára küldendők.

Az intézettel kapcsolatos internátusban az évi díj 700 P (lelkészek, tanárok, tanítók gyermekei után évi 500 P) és mellékdíj 50 P. (Napi ötszöri étkezés, mosás, orvos, állandó tanári felügyelet, központi fűtés, fürdőszobák, tennisz- és korcsolyapálya.) A díjak részletekben is fizethetők. Bentlakásért külön kérvény csatolandó.

Az intézeti magyaros egyenruha, munkaköpeny és egynsapka beszerzése mindenkire kötelező.

TARTALOM:

Uray Sándor: „Vigasztaló Szentlélek Isten!”

S. Szabó József: A debreceni Kollégium főiskolává fejlődésének történetéhez.

Baja Mihály: A felszázados debreceni Kossuth-utcai templom.

Paráth Imre: Egy pesti útról és a szerkesztők napjáról. Nagy Antal: A református egyházi bíraskodás az egyházi tisztviselők elleni kártérítési igényekben.

Dr. Nagy Sándor: A tisztántúli egyházkerület multjából. Könyvismertetés.

Hírek az egyházmegyékből.

Gyászrovat.

Különlélek.

Hivatalos értesítés.

Fályázatok.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

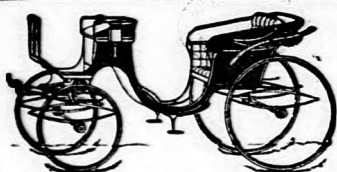
Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasárványokat, repedt harangokat újra átönti legújanyosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbolci református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségvetést!

Eddig szállított harangjai merről igen szép elismerő leveleket kaptam.

Kocsik
minden alakban
Riesz Henrik
kocsigyár, Debrecen.

**Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

A „Takarékosság” Kereskedelmi R.-T.

kötélékébe tartozó **102** cég a mai
gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb
bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely

Hitel készpénzáron!

Kényelmes havi részlettörlesztés!

Havonta megújuló állandó
továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskéi és vásárlási
utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. **vasnagykereskedése**
Telefon 6. és 15—48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű **magyar „Perpetuum“-kályhák.**

**Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznőölő-kések, húsvágó-gépek.**

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos
„Gróf Bethlen István-harang”

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércön-
töde, harangfelszere-
lési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világiállításon dísz-
oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes
bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

*Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!*